

**Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет**

Затверджено вченою радою КНЛУ
від 26 квітня 2021 р., протокол № 19

Введено в дію наказом ректора КНЛУ
від 26 квітня 2021 р. № 33-а

Ректор КНЛУ проф. Васько Р. В.

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПРАНТУРИ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 «ПСИХОЛОГІЯ»**

ЗМІСТ, ВИМОГИ, КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Програма вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 053«Психологія»: зміст, вимоги, критерії оцінювання / Уклад: проф. Бондаренко, доц. Кириленко В.Г., доц. Кучеровська Н.О. – К.: КНЛУ, 2021.

Укладачі:

дійсний член НАПН України, д. психол. наук, проф. Бондаренко О.Ф.,
канд. психол. наук, доц. Кириленко В.Г.
канд. психол. наук, доц. Кучеровська Н.О.

Рецензенти:

Бурлачук Л.Ф. – дійсний член НАПН України, доктор психол.наук, професор

Чепелева Н.В. – член.-кор. НАПН України, доктор психол.наук, професор

*Затверджено вченою радою
Київського національного лінгвістичного університету
Протокол № 19 від 26 квітня 2021 р.*

© 2021 р., О. Ф. Бондаренко, В. Г. Кириленко, Н. О. Кучеровська

ЗМІСТ

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

2. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ІСПИТУ, СТРУКТУРА БІЛЕТУ, ЗМІСТ ІСПИТУ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

2.1. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ІСПИТУ

2.2. СТРУКТУРА БІЛЕТУ ТА ЗМІСТ ІСПИТУ

2.2.1. Структура білету

2.2.2. Зразки білетів

2.2.3. Питання до вступного іспиту

2.2.4. Критерії оцінювання на вступному іспиті

2.3. ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

3. ВИМОГИ ДО РЕФЕРАТУ

3.1. Мета реферату

3.2. Вимоги до змісту реферату

3.3. Вимоги до оформлення реферату

3.4. Критерії оцінювання реферату

4. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА ДО ІСПИТУ

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступник до аспірантури Київського національного лінгвістичного університету повинен мати відповідний рівень теоретичних знань та вмінні застосовувати отримані знання у наукових дослідженнях фундаментального та прикладного характеру з використанням сучасних інформаційних технологій.

Сучасний розвиток суспільства вимагає подальшого вдосконалення системи підготовки, підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників закладів народної освіти. Особливе місце при цьому посідає підготовка психологів різного спрямування та рівнів кваліфікації, оскільки психологічне забезпечення як навчальної, так і виховної діяльності в сучасних умовах розглядається як найважливіший чинник формування відповідної компетентності.

Психологічна освіта, яка поряд з педагогічною, покликана збагатити вітчизняну систему підготовки сучасних фахівців з проблем навчання, виховання, особистісного всебічного розвитку й гармонізації суспільних відносин відповідними знаннями, вміннями та навичками, повинна зосередити в собі світоглядні, загально- та спеціально-наукові й прикладні знання, а також конкретні способи дій, які забезпечують розгортання специфічного змісту психологічної діяльності в закладах освіти різного типу, а також в інституціях чи відповідних соціальних службах.

Це зумовлює необхідність осмислити вітчизняний та зарубіжний досвід функціонування системи психологічної освіти, визначити нові підходи до її організації і розробити концепцію як стратегічний напрямок розвитку педагогічної освіти в Україні.

Концептуальні положення щодо змісту й організації психологічної освіти ґрунтуються на Конституції України, Законі України «Про освіту», національній програмі «Освіта» «Україна ХХІ століття» та державних нормативних документах.

На іспиті вступники до аспірантури повинні продемонструвати глибокі теоретичні знання з різних напрямків психології. Головною вимогою до рівня теоретичної підготовки є ґрунтовне знання провідних концептуальних психологічних теорій, усвідомлення ролі і значення отриманих знань в професійній діяльності. Відповіді вступників до аспірантури на вступному іспиті повинні підтвердити повноту їх знань категорійно-понятійного апарату, а також знання принципів, законів, закономірностей, методів роботи в практичній психології. Рівень теоретичної підготовки вступника до аспірантури оцінюється за глибиною знань з психології, володінням термінологією та вміннями творчо використовувати знання під час іспиту і підготовки реферату.

Програма вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» призначається для вступників до аспірантури КНЛУ за цією спеціальністю. Вона включає в себе основний зміст засвоєних фахових дисциплін, характеристику вимог до знань, умінь та навичок вступника, а також опис структури білету та порядок оцінювання відповіді. Окремо описані вимоги до реферату.

2. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ІСПИТУ, СТРУКТУРА БІЛЕТУ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

2.1. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ІСПИТУ

Вступний іспит до аспірантури проводиться відповідно до програми, затвердженої вченою радою КНЛУ. Іспит передбачає оцінювання знань та вмінь як з базових, так і з професійно орієнтованих психологічних дисциплін.

При цьому зміст фахової підготовки визначається: фундаментальними (базовими) навчальними дисциплінами спеціальності та спеціалізації; навчальними дисциплінами фахового спрямування; прикладними навчальними дисциплінами окремих галузей психології.

Структура білету, відповідно, включає низку питань, що охоплюють проблематику базової, фахової та прикладної професійної підготовки. Оцінювання знань та вмінь з дисциплін фахового спрямування має на меті встановлення відповідного рівня володіння вступником конкретними знаннями та вміннями з арсеналу професійної діяльності психолога.

2.2. СТРУКТУРА БІЛЕТУ ТА ЗМІСТ ІСПИТУ

2.2.1. Структура білету

Питання з психологічних дисциплін розподіляються за білетами таким чином, що зміст білету включає в себе різні аспекти психологічних дисциплін, вимагаючи від володіння як загальними знаннями, так і конкретними вміннями, що дозволяють забезпечити всебічну й об'єктивну оцінку фахової підготовки студента.

Екзаменаційний білет складається з питань *репродуктивного, творчого та інноваційного* рівнів складності.

2.2.2. Зразки білетів

Білет №...

1. Історична зумовленість предмета психології соціальними та предметно-логічними факторами.
2. Проблема закону в психології і психологічних закономірностей.
3. Дайте загальну характеристику вольових дій, їх структури.
Охарактеризуйте основні психологічні теорії волі. Розкрийте специфіку вольових рис людини та особливостей їх розвитку.
4. Здійсніть порівняльну характеристику основних концепцій психодинамічного напрямку в психології: психоаналіз З. Фрейда, аналітична психологія К. Юнга та індивідуальна психологія А. Адлера.
5. Темперамент і характер.

Білет №...

1. Ілюзії сприймання, їх обумовленість фізичними, фізіологічними і психологічними факторами.
2. Загальна характеристика гештальт-психології.
3. Охарактеризуйте розвиток вітчизняної психології у радянський період (Б.Г. Ананьєв, Л.С. Виготський, П.Я. Гальперін, В.В. Давидов, О.Р. Лурія, О.М. Леонт'єв, С.Л. Рубінштейн, Б.М. Теплов та ін.).
4. Розкрийте проблему вікової періодизації. Наведіть та порівняйте найбільш відомі теорії вікової періодизації.
5. Види уваги та їх характеристика.

2.2.3. Питання до вступного іспиту

1. Історична зумовленість предмета психології соціальними та предметно-логічними факторами.
2. Ілюзії сприймання, їх обумовленість фізичними, фізіологічними і психологічними факторами.
3. Вчення І.П.Павлова про основні властивості нервової системи людини як фізіологічної основи індивідуально-психологічних відмінностей.
4. Асиметрія півкуль головного мозку та специфіка психічних процесів.
5. Еволюційно-біологічна теорія емоцій Ч. Дарвіна.
6. Методи психологічного вивчення особистості, їх специфіка.
7. Конкретно-наукові (власне психологічні) методи: біографічний, генетичний, анамнез; метод незалежних характеристик; вивчення продуктів діяльності, бесіди, спостереження; природний експеримент; констатуючий і формувальний експерименти; метод експертних оцінок.
8. Трьохмірна концепція емоцій В.Вундта.
9. Вплив особистості на групу (конформізм та нонконформізм).
10. Принципи психології, їх роль і місце в системі психологічних знань
11. Вюрцбургська школа мислення.
12. Проблема індивідуально-психологічних відмінностей.
13. Проблема закінчених та незакінчених дій (за Б.В. Зейгарнік).
14. Модальність відчуттів. Інтенсивність відчуттів.
15. Дослідження В.М.Теплова, В.Д.Небиліцина та ін.
16. Види експерименту в психології й психолінгвістиці.
17. Структурна цілісність сприймання.
18. Загальні і специфічні властивості нервової системи.
19. Гіпотеза М.О.Леонт'єва про стадії і рівні психічного відображення у тварин, її уточнення та подальша розробка К.Е.Фабрі (стадія елементарної сенсорної психіки та її рівні; стадія перцептивної психіки та її рівні).
20. Функції емоцій: оцінка, спонукання, активізація, захист та ін. (за Ізардом К.Е.)
21. Вплив групи (колективу) на особистість
22. Космопланетарний підхід до пояснення психіки людини (В.І. Вернадський), психіка людини на теорія ноосфери (Т.де Шарден).

23. Теорії емоцій П.К.Анохіна, П.П.Симонова та ін.
24. Установки і відношення особистості.
25. Проблема закону в психології і психологічних закономірностей.
26. Загальна характеристика гештальт-психології.
27. Особистісні та міжособові конфлікти.
28. «Класифікаторський» підхід до психології як науки, неспроможність визначити закони психіки, психічних явищ, станів, процесів.
29. Проблема мислення і біхевіоризмі та необіхевіоризмі.
30. Структурно-динамічна модель самооцінки.
31. Загальна характеристика зв'язку психіки і мозку.
32. Основні теорії мислення в дореволюційній та радянській психології (І.М. Сеченов, С.Л.Рубінштейн, П.Я. Гальперін, Н.І. Менчинська та ін.)
33. Проблема періодизації розвитку особистості у вітчизняній та зарубіжній психології.
34. Загальна будова ЦНС.
35. Генетичний підхід у вивченні мислення (Ж.Піаже, В.В. Давидов та ін.)
36. Роль свідомого і несвідомого у регуляції поведінки.
37. Теорія функціональних систем (П.К.Анохін та ін.).
38. Якісна відмінність мислення людини порівняно з характеристиками штучного інтелекту.
39. Структура свідомості та її основні характеристики.
40. Основні функціональні блоки мозку (О.Р. Лурія).
41. Поняття уяви. Уява як вторинний образ та її зв'язок з образами сприймання та уявлень.
42. Виникнення свідомості в процесі антропогенезу
43. Мозок як саморегулююча система.
44. Концепція розумового розвитку Ж.Піаже.
45. Роль свідомості та її основні характеристики.
46. Передумови розвитку психіки людини: спільна продуктивна діяльність, розподіл праці та активізація спілкування; розвиток мови і мовлення та узагальненого відображення світу.
47. Процес мовотворення, психолінгвістична структура процесів породження мовних висловлювань.
48. Концепції потреб і мотивації поведінки у зарубіжних теоріях особистості.
49. Особистісний, природний, національний та загальнолюдський підходи до психологічного пізнання. Класичні та сучасні автори.
50. Запам'ятовування та його загальна характеристика.
51. Здібності та властивості ВНД.
52. Критерії диференціації психологічної науки. Автори і концепції.
53. Лейпцигська та Вюрцбурзька школи в гештальт-психології.
54. Загальне і особливе в аналізі здібностей
55. Розвиток внутрішньої розумової діяльності, теоретичного мислення, абстрактних понять, соціальних мотивів і способів регуляції поведінки.
56. Концепції мови, мовлення та спілкування. Розвиток фонематичної будови мовлення.

57. Біологічне і соціальне у розвитку особистості.
58. Наукове психологічне пізнання: проблема закону й експерименту в психології (за К. Левиним).
59. Види уваги та їх характеристика.
60. Темперамент і характер.
61. Сутність психологічного пізнання. Психологічні теорії і вчення ХХ ст.
62. Класичні та сучасні теорії уваги. Увага в концепції А. Я. Гальперіна.
63. Здібності та особистість.
64. Розвиток індивідуальної психіки людини в процесі її спілкування і сумісної діяльності з іншими людьми.
65. Співвідношення, діяльності, психічних процесів, станів і властивостей.
66. Теорії особистісних факторів: Айзенк, Кетел, Голдберг.
67. Загальна психологія як теоретична галузь психологічної науки.
68. Ідеалістичні, агностичні і матеріалістичні концепції відчуттів.
69. Поняття про здібності, різні підходи до їх вивчення.
70. Методологія психології та її роль у психологічному дослідженні та у визначенні її предмета. О.М. Леонтьєв та Г. П. Щедровицький.
71. Рефлекторна дуга і рефлекторне кільце.
72. Типології характеру.
73. Проблема психологічної діяльності та її ієрархічні структури. Автори і концепції.
74. Психофізика сенсорних процесів. Чутливість та її вимірювання.
75. Темперамент і тип вищої нервової діяльності.
76. Здійсніть порівняльну характеристику основних концепцій психодинамічного напрямку в психології: психоаналіз З. Фрейда, аналітична психологія К. Юнга та індивідуальна психологія А. Адлера.
77. Темперамент і характер.
78. Розкрийте проблему вікової періодизації. Наведіть та порівняйте найбільш відомі теорії вікової періодизації.
79. Види уваги та їх характеристика.
80. Розкрийте специфіку видів емоцій. Охарактеризуйте розвиток емоцій та їх значення в житті людини.
81. Розкрийте зміст типологічного підходу та поняття «типологія». Визначте компоненти наукового опису психологічного типу. Назвіть типології особистості за різними авторами та розкрийте їх зміст.
82. Визначте та охарактеризуйте основні реєстри психічних порушень. Поясніть зміст понять «первинні та вторинні симптоми», «позитивні та негативні симптоми».
83. Охарактеризуйте філософсько-релігійний напрямок у вітчизняній психології у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. (К.Д. Кавелін, Л.М. Лопатін, В.С. Соловйов, С.Л. Франк та ін.).
84. Дайте загальну характеристику генетичного та когнітивного напрямів у психології, охарактеризуйте їх основні здобутки в другій половині ХХ ст.
85. Розкрийте специфіку спілкування у системі міжособистісних та суспільних стосунків.

86. Визначте та охарактеризуйте діагностичні принципи-альтернативи проявів психічної норми і патології.
87. Дайте загальну характеристику здібностей людини. Охарактеризуйте рівні розвитку здібностей та індивідуальні особливості.
88. Охарактеризуйте психофізіологічний та психіатричний напрямки у вітчизняній психології в другій половині XIX – на початку XX ст. (В.М. Бехтерев, П.Б. Ганнушкін, В.П. Кащенко, М.М. Ланге, та ін.).
89. Охарактеризуйте статеві відмінності та специфіку статево-рольової поведінки.
90. Розкрийте специфіку кореляційного дослідження, поясніть вживання терміну «Кореляція» в даному контексті.
91. Провідні представники зарубіжної психології другої половини XX ст. та проблематика, що ними досліджувалася.
92. Поняття інтелекту. Підходи до визначення інтелекту.
93. Розкрийте зміст поняття «соціальна установка», функції та структуру соціальної установки, вплив атитюдів на поведінку людини.
94. Назвіть та охарактеризуйте типи вимірювальних шкал у психологічних дослідженнях. Наведіть приклади до кожного типу вимірювальної шкали.
95. Відтворіть основні положення теорії поетапного формування розумових дій за П.Я. Гальперініним та наведіть приклади її практичного застосування.
96. Провідні представники вітчизняної психології другої половини XX ст. та проблематика, що ними досліджувалася.
97. Розкрийте основні положення вчення про домінанту О.О. Ухтомського.
98. Дайте загальну характеристику перцептивним процесам: особливості, класифікація.
99. Дайте загальну характеристику психічним пізнавальним процесам. Визначте їх специфічні особливості, види та специфіка розвитку в онтогенезі.
100. Малі соціальні групи: класифікація, динамічні процеси в групі та інш. Психологічна теорія колективу.
101. Теорії вікового розвитку у вітчизняній та зарубіжній психології.
102. Теорія функціональних блоків мозку (за О.Р. Лурією): функціонування в нормі та при порушеннях.
103. Розкрийте специфіку поняття спрямованість особистості. Охарактеризуйте психологічні теорії мотивації поведінки людини та визначте основні закономірності розвитку мотиваційної сфери.
104. Великі соціальні групи: зміст та принципи дослідження. Соціальні рухи як особливий клас соціальних явищ.
105. Особистість в соціальному контексті. Соціально-психологічні якості особистості. Перспектива досліджень особистості в соціальній психології.
106. Визначте поняття психологічного діагнозу його різновиди. Коротко охарактеризуйте їх.
107. Розкрийте специфіку поняття темперамент. Охарактеризуйте конституційні концепції Е. Кречмера та У. Шелдона.

108. Охарактеризуйте методи відбору й розподілу досліджуваних по групах, що застосовуються при організації експерименту.
109. Розкрийте специфіку поняття характеру. Охарактеризуйте типи акцентуацій особистості К. Леонгарда та класифікацію акцентуацій характерів у підлітків А.Є. Лічко.
110. Дайте загальну характеристику та охарактеризуйте основні здобутки гештальтпсихології та біхевіоризму.
111. Проблема співвідношення навчання й розвитку як центральна проблема педагогічної психології. Охарактеризуйте погляди на співвідношення навчання та розвитку Е.Торндайка, Лж.Уотсона, К.Коффкі, В.Штерна, Ж.Піаже, Л.С.Виготського.
112. Охарактеризуйте основні положення теорії функціональних систем мозку П.К. Анохіна.
113. Дайте характеристику розладам особистості за схемою: етіологія, патогенез, клінічні прояви, різновиди, можлива психотерапевтична корекція.
114. Розкрийте сутність та специфіку основних неекспериментальних емпіричних методів психологічного дослідження.
115. Охарактеризуйте основні стилі керівництва в малих групах. Розкрийте сутність лідерства. Охарактеризуйте дослідження феномену лідерства у вітчизняній традиції та у школі К. Левіна.
116. Розкрийте сутність та специфіку методу психологічного експерименту як окремого емпіричного методу.
117. Охарактеризуйте основні різновиди експериментальних планів. Поясніть відмінності між експериментальними, доекспериментальними та квазіекспериментальними планами.
118. Охарактеризуйте проблему походження психіки в психології та точки зору на походження психіки: панпсихізм, біопсихізм, анімалопсихізм, нейропсихізм, антропсихізм.
119. Охарактеризуйте етапи конструювання тестів. Визначте основні вимоги до створення надійного психодіагностичного інструментарію.
120. Визначте основні проблеми вимірювання особистості, які існують на сучасному етапі у психодіагностиці. Розкрийте сутність проблеми достовірності особистісних опитувальників.

2.2.4. Критерії оцінювання на вступному іспиті

Кожне питання екзаменаційного білета оцінюється за ранговою 10-ти бальною шкалою у відповідності з нищенаведеними інтервалами. Загальна позитивна оцінка обчислюється від 124 до 200 балів згідно з таблицею переведення балів за усну відповідь у шкалу 100-200 балів.

Розподіл балів за національною шкалою		Критерії оцінювання
10 балів	10	<p>Продемонстровано вичерпне знання з проблематики, зазначеної у питанні, та висока культура ведення професійної бесіди:</p> <ul style="list-style-type: none"> • високий рівень теоретичного узагальнення, розуміння сутності, закономірностей та механізмів психічної феноменології; • вільне володіння категоріальним апаратом; • широка обізнаність щодо персоналій; • розуміння зв'язку теоретичних положень з практикою; з легкістю наводяться відповідні приклади; • структура відповіді логічна та послідовна, використовує науковий тезаурус; • вільно підтримує наукову дискусію.
	9	<p>Продемонстровано достатньо повне знання з проблематики, зазначеної у питанні, та достатній рівень культури ведення професійної бесіди:</p> <ul style="list-style-type: none"> • достатній рівень теоретичного узагальнення, розуміння сутності, закономірностей та механізмів психічної феноменології; допускаються неточності аргументації; • вільне володіння категоріальним апаратом; • достатня обізнаність щодо персоналій; • розуміння зв'язку теоретичних положень з практикою; з легкістю наводяться відповідні приклади; • структура відповіді логічна та послідовна, використовує науковий тезаурус; • може підтримати наукову дискусію.
	8	<p>Продемонстровано достатньо повне знання з поставленого питання та достатній рівень культури ведення професійної бесіди:</p> <ul style="list-style-type: none"> • достатній рівень теоретичного узагальнення, розуміння сутності, закономірностей та механізмів психічної феноменології; допускаються неточності аргументації; • достатнє володіння категоріальним апаратом; допускаються неточності у використанні та/або поясненні змісту термінів; • достатня обізнаність щодо персоналій; • розуміння зв'язку теоретичних положень з практикою; може навести відповідні приклади; • структура відповіді логічна та послідовна, використовує науковий тезаурус; • може підтримати наукову дискусію.
	7	<p>Продемонстровано прийнятний рівень знань з проблематики, зазначеної у питанні, та достатній рівень культури ведення професійної бесіди:</p> <ul style="list-style-type: none"> • прийнятний рівень теоретичного узагальнення, розуміння сутності, закономірностей та механізмів психічної феноменології; допускаються несуттєві помилки аргументації;

		<ul style="list-style-type: none"> • прийнятний рівень володіння категоріальним апаратом; допускаються неточності у використанні та/або поясненні змісту термінів; • прийнятний рівень обізнаності щодо персоналій; • загальне розуміння зв'язку теоретичних положень з практикою, труднощі у наведенні відповідних прикладів; • структура відповіді логічно зрозуміла, науковий тезаурус використовується частково; • труднощі в ситуації, коли потрібно підтримати наукову дискусію.
6	Продемонстровано фрагментарне знання з проблематики, зазначеної у питанні, та недостатній рівень культури ведення професійної бесіди:	<ul style="list-style-type: none"> • невисокий рівень теоретичного узагальнення, розуміння сутності, закономірностей та механізмів психічної феноменології; допускаються помилки аргументації; • часткове володіння категоріальним апаратом; допускаються неточності у використанні та/або поясненні змісту термінів; • часткова обізнаність щодо персоналій; • загальне розуміння зв'язку теоретичних положень з практикою, труднощі у наведенні відповідних прикладів; • структура відповіді логічно зрозуміла, науковий тезаурус використовується частково; • не здатний підтримати наукову дискусію.
5	Продемонстровано фрагментарне знання з проблематики, зазначеної у питанні, та низький рівень культури ведення професійної бесіди:	<ul style="list-style-type: none"> • недостатній рівень теоретичного узагальнення, розуміння сутності, закономірностей та механізмів психічної феноменології; допускаються помилки аргументації; • поверхове володіння категоріальним апаратом; допускаються змістовні помилки у використанні та/або поясненні змісту термінів; • низька обізнаність щодо персоналій; • низький рівень розуміння зв'язку теоретичних положень з практикою, труднощі у наведенні відповідних прикладів; • структура відповіді нелогічна, труднощі з використанням термінології; • не здатний підтримати наукову дискусію.
4	Продемонстрована поверхова обізнаність з проблематики, зазначеної у питанні, та низький рівень культури ведення професійної бесіди:	<ul style="list-style-type: none"> • недостатній рівень теоретичного узагальнення, розуміння сутності, закономірностей та механізмів

		<p>психічної феноменології; допускаються змістовні помилки аргументації;</p> <ul style="list-style-type: none"> • поверхове володіння категоріальним апаратом; допускаються змістовні помилки у використанні та/або поясненні змісту термінів; • низька обізнаність щодо персоналій; • низький рівень розуміння зв'язку теоретичних положень з практикою, труднощі у наведенні відповідних прикладів; • структура відповіді нелогічна, труднощі з використанням термінології; • не здатний підтримати наукову дискусію.
	3	<p>Продемонстрована низька обізнаність з проблематики, зазначеної у питанні, та неприйнятний рівень культури ведення професійної бесіди:</p> <ul style="list-style-type: none"> • недостатній рівень теоретичного узагальнення, розуміння сутності, закономірностей та механізмів психічної феноменології; відсутня аргументація; • не володіє категоріальним апаратом; не здатний пояснити зміст термінів; • не обізнаний щодо персоналій; • не розуміє зв'язку теоретичних положень з практикою, не здатний навести відповідні приклади; • структура відповіді нелогічна; • не здатний підтримати наукову дискусію.
	2	Не зміг продемонструвати будь-яку обізнаність у проблематиці, зазначеної у питанні. Відповідь не відповідає змісту питання.
	1	Не зрозумів питання білету, прямих та навідних питань.
	0	Немає відповіді

Таблиця
переведення балів за усну відповідь у шкалу 100-200 балів

Бал за усну відповідь на вступному іспиті	Підсумковий індексований бал з вступного іспиту	Бал за усну відповідь на вступному іспиті	Підсумковий індексований бал з вступного іспиту
0–23	не склав	37	160
24	124	38	163
25	126	39	166
26	126	40	169
27	130	41	172
28	133	42	175
29	136	43	178
30	139	44	181
31	142	45	184
32	145	46	187
33	148	47	190
34	151	48	193
35	154	49	196
36	157	50	200

2.3. ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА

1.1. Загальна характеристика психологічного пізнання

Наукове психологічне пізнання: його специфіка, рівні
 Суть психологічного пізнання, його структура і напрямки.
 Психологічне самопізнання.
 Соціально-досвідне та індивідуальне у психологічному пізнанні.
 Особистісний, природний, національний та загальнолюдський підходи до психологічного пізнання.
 Психологія та інші науки.
 Місце психології в системі класифікації наук.

1.2. Історичні етапи розвитку психології.

Періодизація становлення предмету психології.
 Різні підходи у поясненні психічного: аналітичне трактування психіки; передасоціативна традиція пояснення психіки; раціоналістичний підхід до

психіки (Платон, Аристотель); етично-релігійна традиція в психології; психологія в епоху Відродження, пантеїстичні ідеї. Т. Кампанелла, Леонардо да Вінчі, Ф. Бекон, Т. Гоббс, Дж. Берклі, Д. Юм, Д. Гартлі, Е. Кондільяк, К. Ламетрі, К. Гельвецій, Д. Дідро, Ж-Ж Руссо.

Закладання основ сучасної психології. Р. Декарт, Б. Спіноза, Г. Лейбніц, К. Вольф. «Спостереження» як основний метод в психології Дж. Локка, Д. Юма, Т. Брауна, Гамільтона.

Емпіризм в психології. А. Біне, В. Вундт, Е. Мах Р. Авенаріус, Г. Еббінгауз і Г. О. Кюльпе. «Самоусвідомлення» психології за І. Кантом.

Психофізика. Психологія душі.

Фізіологічний підхід до психології.

Психологічні вчення і Україні у XVI-XVIII ст.

Психологічна система Г. Сковороди; психологічні погляди Я. Козельського, В. Капниста.

Психологічні теорії ХХ ст.

Інтроспекціонізм, біхевіоризм і зоопсихологія.

Вчення І. П. Павлова.

Рефлексологія В. М. Бехтерева.

Гештальтпсихологія.

Психоаналіз З. Фрейда.

Аналітична психологія.

Психологія дитини і педологія.

Психологія як наука про факти, закономірності і механізми психіки.

Інтеграція окремих напрямків у психології.

Біхевіоризм и необіхевіоризм (Е. Толман, К. Халл, Б. Скіннер та ін.).

Неофрейдизм (Е. Фромм, К. Хорні та ін.).

Когнітивна психологія.

Гуманістична психологія.

Психологічні школи в СРСР.

Розвиток психології в Україні у 20-90-х роках ХХ ст.. Українська психологія ХХ ст. в діаспорі.

Сучасні досягнення української психології.

1.3. Система психологічної науки як логічне відображення рівня, тенденцій і перспектив її розвитку

Критерії диференціації психологічної науки.

Загальна психологія як теоретична галузь психологічної науки.

Класифікація галузей психологічної науки.

Література до розділу 1.1.

1. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания / Б. Г. Ананьев. – М.: Наука, 1979.

2. Веккер Л. М. Психика и реальность: единая теория психических процессов / Л. М. Веккер. – М.: Смысл, 2000. – 685 с.

3. Гальперин П. Я. Введение в психологию / П. Я. Гальперин. – М.: МГУ, 1976. – 147 с.
4. Гиппенрейтер Ю. Б. Введение в общую психологию: [курс лекций]: учебное пособие / Ю. Б. Гиппенрейтер. – М.: МГУ, 1988. – 320 с.
5. Гражданников В. Д. Метод построения системной классификации науки / В. Д. Гражданников. – Новосибирск: Наука, 1987. – 120 с.
6. Йорданов И. Наука как логическая и общественная система / И. Йорданов. – К.: Наукова думка, 1979. – 270 с.
7. Келле В. Ж. Наука как компонент социальной системы / В. Ж. Келле. – М., 1973.
8. Кольцова В. А. Теоретико-методологические основы истории психологи / В. А. Кольцова. – М.: ИПРАН, 2004. – 416 с.
9. Копнин П. В. Диалектика как логика и теория познания / П. В. Копнин. – М., 1973. – 463 с.
10. Лекторский В. А. Субъект. Объект. Познание / В. А. Лекторский. – М., 1988.
11. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М., 1975. – 304 с.
12. Левин К. Динамическая психология / К. Левин. – М.: Смысл, 2001. – 572 с.
13. Марцинковская Т. Д. История психологии / Т. Д. Марцинковская, А. В. Юревич. – М., 2008. – 413 с.
14. Немов, Р. С. Общая психология в 3 т. Том I. Введение в психологию : учебник и практикум для академического бакалавриата / Р. С. Немов. — 6-е изд. — Москва : Издательство Юрайт, 2019. — 726 с.
15. Платонов К. К. О системе психологии / К. К. Платонов. – М.: Мысль, 1972. – 216 с.
16. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии: в 2-х т., Т. 1. / С. Л. Рубинштейн. – М.: Педагогика, 1989. – 488 с.
17. Шульц Д. П. История современной психологии / Д. П. Шульц, С. Э. Шульц. – М., 2008.

Література до розд. 1. 2.

1. Бондаренко А. Ф. Психологическая помощь: теория и практика / А. Ф. Бондаренко. – К.: Освіта України, 2007.-344с.
2. Ждан А.Н. История психологии от античности до наших дней. – М.: Изд-во МГУ, 1990. —367 с.
3. Марцинковская Т. Д. История психологии / Т. Д. Марцинковская. – М.: Академия, 2007. – 544 с.
4. Роменець В. А. Історія психології епохи Відродження / В. А. Роменець. – К.: Вища школа, 1988. – 488 с.
5. Роменець В. А. Історія психології епохи Просвітництва / В. А. Роменець. – К.: Вища школа, 1993. 568 с.

6. Шабельников В.К. История психологии. Психология души: Учебник для вузов – М.: Академический проект; Мир, 2011. – 391 с.
7. Ярошевский М. Г. Развитие и современное состояние зарубежной психологии / М. Г. Ярошевский, Л. И. Анциферова. – М.: Педагогика, 1974.
8. Ярошевский М. Г. История психологии / М. Г. Ярошевский. – 3-е изд. – М.: Мысль, 2001.

Література до розд. 1.3.

1. Выготский Л. С. Вопросы теории и методов психологии: собр. соч. Т.1. / Л. С. Выготский. – М., 1982. – 488 с.
2. Дубров А. П. Парапсихология и современное естествознание / А. П. Дубров, В. Н. Пушкин. – М., 1989. – 280 с.
3. Еникеев М. И. Юридическая психология: учебник для вузов / М. И. Еникеев. – М., 2003. – 512 с.
4. Козлов В.В. Психотехнологии измененных состояний сознания. Методы и техники. – М.: Изд-во Института психотерапии, 2005. — 544 с.
5. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психологічний розвиток особистості / Г. С. Костюк. – К., 1989. – 608 с.
6. Лебединський М. С. Введение в медицинскую психологию / М. С. Лебединський, В. Н. Мясищев. – Л., 1966. – 430 с.
7. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посіб. / 3-тє вид., випр. - К.: Вища шк., 2004. – 487 с.

2. МЕТОДОЛОГІЯ ПСИХОЛОГІЇ, ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ І МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.

2.1. Методологія психології.

Методологія психології та її роль у психологічному дослідженні, у визначенні її предмета.

Системний підхід у психології.

Проблема психологічної діяльності та її ієрархічні структури.

2.1.2. Об'єкт і предмет психології

Предмет психологічного пізнання як цілісність, виділена із світу об'єктів людської діяльності та пізнання.

Ідеальні та матеріальні об'єкти психологічного пізнання.

Рівні психологічного пізнання.

Психологія як наука про виникнення, розвиток і функціонування психіки суб'єкта.

Історична зумовленість предмета психології соціальними та предметно-логічними факторами.

Психічні процеси, стани, властивості людини як ПРЕДМЕТ психології

2.2. Завдання і принципи психології

Принципи психології, їх роль і місце в системі психологічних знань

2.3. Базові категорії і основні поняття психології

Гносеологічні категорії в психології (система, функція, структура, модель, вірогідність, інформація, відображення, образ, ідеальне та ін.)

Психологічні категорії: діяльність, поведінка, свідомість та самосвідомість, особистість, установка, гештальт, «стимул-реакція», несвідоме, підсвідоме, психосоціальна мотивація, психосоціальний образ, колективне, індивідуальне та ін.

Взаємозв'язок категорій у психології.

Проблема закону в психології і психологічних закономірностей.

«Класифікаторський» підхід до психології як науки, неспроможність визначити закони психіки, психічних явищ, станів, процесів.

Закон Вебера-Фехнера, «закон асоціації», «біогенетичний закон», закон Елькоста.

2.4. Мозок і психіка

Загальна характеристика зв'язку психіки і мозку.

Загальна будова центральної нервової системи.

Вчення про вищу нервову діяльність (І. М. Сеченов, І. П. Павлов).

Мозок як саморегулююча система.

Випереджаюче відображення.

Теорія функціональних систем (П. К. Анохін та ін.)

Концептуальна рефлекторна дуга (І. М. Соколов).

Основні функціональні блоки мозку (О. Р. Лурія).

Проблема локалізації психічних явищ.

Асиметрія півкуль головного мозку та специфіка психічних процесів.

2.5. Методи психології

Методологія і методика психологічного пізнання.

Рівні пізнання в психології.

Конкретно-наукові (власне психологічні) методи: біографічний, генетичний, анамнез; метод незалежних характеристик; вивчення продуктів діяльності, бесіди, спостереження; природний експеримент; констатуючий і формуючий експерименти; метод експертних оцінок.

Методи психологічної діагностики: нормативні та проєктивні, вербальні і невербальні.

Література до розд. 2.1.

1. Альбуханова-Славская К. А. Стратегия жизни / К. А. Альбуханова-Славская. – М.: Мысль, 1991. – 299 с.
2. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев. – Л.: ЛГУ, 1968. – 339 с.

3. Артемьева О.А. Методологические проблемы психологии. – Иркутск: Изд-во ИГУ, 2013. — 105 с.
4. Асмолов А. Г. Личность как предмет психологического исследования / А. Г. Асмолов. – М., 1984. – 105 с.
5. Бехтерев В. М. Объективная психология / В. М. Бехтерев. – М., 1981.
6. Бехтерев, В. М. Объективная психология / В. М. Бехтерев. — Москва : Издательство Юрайт, 2019. — 551 с.
7. Василюк Ф. Е. Методологический анализ в психологии / Ф. Е. Василюк. – М.: Смысл, 2000. – 240 с.
8. Веккер Л. М. Психика и реальность: Единая теория психических процессов / Л. М. Веккер. – М.: Смысл, 2000. – 685 с.
9. Вернадский В. И. Научная мысль как планетарное явление / В. И. Вернадский. – М., 1991. – 269 с.
10. Выготский Л. С. Психология развития человека. — М.: Изд-во Смысл; Изд-во Эксмо, 2005. — 1136 с.
11. Выготский Л. С. Развитие высших психических функций / Л. С. Выготский. – М., 1965.
12. Величковский Б. М. Современная когнитивная психология / Б. М. Величковский. – М.: МГУ, 1982. – 336 с.
13. Веракса Н. Е. Методологические основы психологии / Н. Е. Веракса. – М.: Академия, 2008. – 240 с.
14. Гальперин П. Я. Введение в психологию / П. Я. Гальперин. – М.: МГУ, 1974.
15. Гальперин П.Я. Введение в психологию: Учебное пособие для вузов. — 2-изд. — М.: «Книжный дом «Университет», 2000. — 336 с.
16. Гуманістичні орієнтири в методології психологічної науки: монографія / за ред. Г. О. Балла. – К.: Педагогічна думка, 2007. – 98 с.
17. Дорфман Л. Я. Методологические основы эмпирической психологии. От понимания к технологии / Л. Я. Дорфман. – М.: Смысл, 2008.
18. Дружинин В. Н. Экспериментальная психология / В. Н. Дружинин. – СПб.: Питер, 2001.
19. Дружинин В. Н. Экспериментальная психология : учебник / В.Н. Дружинин. – Санкт-Петербург : Питер, 2008. – 320 с.
20. Дубровский Д. И. Психические явления и мозг / Д. И. Дубровский. – Л., 1971. – 388 с.
21. Кольцова В. А. Теоретико-методологические основы истории психологии / В. А. Кольцова. – М.: ИПРАН, 2004. – 416 с.
22. Корнилова Т. В. Методологические основы психологии / Т. В. Корнилова, С. Д. Смирнов. – СПб.: Питер, 2008. – 320 с.
23. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М., 1977. – 304 с.
24. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / под ред. Д.А.Леонтьева. М.: Смысл; Академия, 2004. — 346 с.
25. Леонтьев А. Н. Современная психология: сборник / А. Н. Леонтьев. – М.: МГУ, 1983.

26. Ломов Б. Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии / Б. Ф. Ломов. – М.: Наука, 1984. – 444 с.
27. Маланов С. В. Методологические и теоретические основы психологии / С. В. Маланов. – М.: МПСИ, НПО, «МОДЭК», 2005. – 336 с.
28. Рубинштейн С. Л. Бытие и сознание / С. Л. Рубинштейн. – М., 1957. – 331 с.
29. Философия и методология науки / под ред. В. И. Купцова. – М.: Аспект-Пресс, 1996. – 551 с.

Література до розд. 2.2.

1. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев. – Л.: ЛГУ, 1968. – 338 с.
2. Бондаренко А. Ф. Психологическая помощь: теория и практика / А. Ф. Бондаренко. – К.: Освіта України, 2007. – 344с.
3. Гальперин П. Я. Введение в психологию / П. Я. Гальперин. – М.: МГУ, 1974.
4. Гальперин П.Я. Введение в психологию: Учебное пособие для вузов. — 2-изд. — М.: «Книжный дом «Университет», 2000. — 336 с.
5. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М., 1977.
6. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / под ред. Д.А.Леонтьева. М.: Смысл; Академия, 2004. — 346 с.
7. Нельсон-Джоунс Р. Теория и практика консультирования / Р. Нельсон-Джоунс. – СПб., 2000. – 464 с.
8. Платонов К. К. Методологические проблемы медицинской психологии / К. К. Платонов. – М.: Медицина, 1977. – 95 с.
9. Платонов К. К. Система психологии и теории отражения / К. К. Платонов. – М., 1987.
10. Рубинштейн С. Л. Бытие и сознание / С. Л. Рубинштейн. – М., 1957. – 331 с.
11. Рубинштейн С. Л. Пути и принципы развития психологии / С. Л. Рубинштейн. – М., 1959. – 354 с.

Література до розд. 2.3.

1. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания / Б. Г. Ананьев. – М.: Наука, 1977. – 379 с.
2. Бехтерев В. М. Объективная психология / В. М. Бехтерев. – Л.: Наука, 1991. – 476 с.
3. Брушлинский А. В. Психология субъекта / А. В. Брушлинский. – М.: ИП РАН, СПб.: Алетейя, 2003. – 406 с.
4. Бургин М. С. Введение в современную точную методологию науки: Структуры систем знания / М. С. Бургин, В. И. Кузнецов. – М., 1994. – 304 с.
5. Василюк Ф. Е. Методологический анализ в психологии / Ф. Е. Василюк. – М., 2003. – 240 с.

6. Дубровский Д. И. Проблема идеального / Д. И. Дубровский. – М.: Наука, 1983.
7. Гальперин П. Я. Введение в психологию / П. Я. Гальперин. – М.: МГУ, 1976.
8. Ильенков Е. В. Диалектическая логика: очерк истории и теории / Е. В. Ильенков. – М.: МГУ, 1984
9. Корнилова Т.В. Смирнов С.Д. Методологические основы психологии. – СПб.: Питер, 2006. – 320 с.
10. Леонтьев А. Н. Деятельность, Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М., 1977.
11. Ломов Б. Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии / Б. Ф. Ломов. – М.: Наука, 1984. – 444 с.
12. Мазилев В. А. Теория и метод в психологии: Период становления психологии как самостоятельной науки / В. А. Мазилев. – Ярославль, 1998. – 356 с.
13. Новиков А.М., Новиков Д.А. Методология научного исследования. – М.: Либроком, 2010. — 280 .
14. Платонов К. К. Система психологии и теория отражения / К. К. Платонов. – М., 1987.
15. Тихомиров О. К. Понятия и принципы общей психологии / О. К. Тихомиров. – М.: МГУ, 1992. – 85 с.
16. Тихомиров О.К. Лекции по психологии. – М.: Юрайт, 2008. 589 с.

Литература до розд. 2.4.

1. Андреева Н. Г. Эволюционная морфология нервной системы позвоночных / Н. Г. Андреева, Д. К. Обухов. – СПб., 1991. – 293 с.
2. Анохин П. К. Принципиальные вопросы общей теории функциональных систем / П. К. Анохин. – М.: АН СССР, 1971. – 61 с.
3. Бернштейн Н. А. Очерки физиологии движений и физиологии активности / Н. А. Бернштейн. – М.: Медицина, 1966. – 344 с.
4. Данилова Н. Н. Психофизиология: учебник для вузов / Н. Н. Данилова. – М.: Аспект Пресс, 2001. – 373 с.
5. Дружинин В. Н. Психология общих способностей / В. Н. Дружинин. – М.: Наука, 1994.
6. Лурия А. Р. Основы нейропсихологии / А. Р. Лурия. – М.: МГУ, 1973. – 341 с.
7. Маклаков А. Г. Общая психология / А. Г. Маклаков. – СПб.: Питер, 2001. – 592 с.
8. Сеченов М. И. Рефлексы головного мозга / М. И. Сеченов. – М.: Наука, 1989.
9. Хомская Е. Д. Мозг и активация / Е. Д. Хомская. – М.: МГУ, 1972. – 381 с.
10. Хомская Е.Д. Нейропсихология. 4-е издание. — СПб.: Питер, 2005г. – 496с.

11. Чуприкова Н. И. Психика и сознание как функция мозга / Н. И. Чуприкова. – М.: Наука, 1985. – 101 с.
12. Шапошникова В. И. Биоритмы – часы здоровья / В. И. Шапошникова. – М.: Сов. Спорт, 1991. – 63 с.

Література до розд. 2.5.

1. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания / Б. Г. Ананьев. – М.: Наука, 1977. – 379 с.
2. Анастаси А. Психологическое тестирование: Т. 1, 2 / А. Анастаси. – М.: Педагогика, 1992.
3. Андреева И. Д. Методологические основы познания социальных явлений / И. Д. Андреева. – М.: Мысль, 1977. – 328 с.
4. Белановский С. А. Метод фокус-групп: учебное пособие / С. А. Белановский. – М., 2001. – 280 с.
5. Блейхер М. В. Психологическая диагностика интеллекта и личности / М. В. Блейхер, Л. Ф. Бурлачук. – К.: Вища школа. 1979. – 142 с.
6. Братко А. А. Моделирование психики / А. А. Братко. – М.: Наука, 1968. – 383 с.
7. Бурлачук Л. Ф. Исследование личности в клинической психологии / Л. Ф. Бурлачук. – К.: Вища школа. 1979. – 176 с.
8. Бурлачук Л. Ф. Психодиагностические методы исследования интеллекта / Л. Ф. Бурлачук. – К.: Знання, 1985.
9. Бурлачук Л. Ф. Психодиагностика: учебник для вузов / Л. Ф. Бурлачук. – СПб.: Питер, 2003. – 352 с.
10. Годфруа Дж. Что такое психология: в 2-х т. / Дж. Годфруа. – М.: Мир, 1996. – 496 с.
11. Дружинин В. Н. Экспериментальная психология / В. Н. Дружинин. – СПб.: Питер, 2000. – 320 с.
12. Методы психологической диагностики и коррекции в клинике / М. М. Кабанов, А. Е. Личко, В. М. Смирнов. – М.: Медицина, 1983. – 312 с.
13. Карелин А. Большая энциклопедия психологических тестов. – М.: Эксмо, 2007. — 416 с.
14. Корнилова Т. В. Экспериментальная психология: Теория и методы: учебник для вузов / Т. В. Корнилова. – М.: Аспект Пресс, 2002. – 318 с.
15. Мельников В. М. Введение в экспериментальную психологию личности / В. М. Мельников, М. Т. Ямпольский. – М.: Мысль, 1985.
16. Методология инженерной психологии, психология труда и управления / под ред. Б. Ф. Ломова, В. Ф. Венда. – М.: Наука, 1981. – 285 с.
17. Нечаев А. П. Экспериментально-психологическое исследование детей дошкольного возраста. В кн.: Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии (1918-1945) / А. П. Нечаев. – М.: МГУ, 1980.
18. Психология: Учебник для сред. школы / Б.М. Теплов. – М.: Концептуал, 2019, 2020. – 255 с.

19. Психологическая диагностика. Проблемы и исследования / под ред. К. М. Гуревича. – М.: Педагогика, 1981. – 232 с.
20. Психофизиология: учебник для вузов / под ред. Ю. И. Александрова ; 2-е изд. – СПб.: Питер, 2003. – 496 с.
21. Райгородский Д.Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты. – Учебное пособие / Под ред. Д.Я. Райгородского. – Самара: Бахрах-М, 2001. — 672 с.
22. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – М.: Учпедгиз, 1946.
23. Рубинштейн С. Л. Пути и принципы развития психологии / С. Л. Рубинштейн. – М., 1959. – 354 с.
24. Сидоренко Е. В. Методы математической обработки в психологии / Е. В. Сидоренко. – СПб., 2001. – 350 с.
25. Теплов Б. М. Об объективном методе в психологии / Б. М. Теплов. – М.: АПН РСФСР, 1952. – 47 с.
26. Толстова Ю. Н. Анализ социологических данных. Методология, дескриптивная статистика, изучение связей между номинальными признаками / Ю. Н. Толстова. – М., 2000. – 352 с.

3. ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТОК ПСИХІКИ

3.1. Проблема розвитку психіки, її методологічне та теоретичне значення

Психіка як результат еволюції.

Подразливість, тропізми, таксиси найпростіших живих організмів, їх орієнтація у середовищі.

Розвиток психіки у тварин.

Гіпотеза О. М. Леонтьєва про стадії і рівні психічного відображення у тварин, її уточнення та подальша розробка К. Е. Фабрі (стадія елементарної сенсорної психіки та її рівні; стадія перцептивної психіки та її рівні).

Форми поведінки тварин.

Класичний та оперантний умовні рефлексі.

Загальні закономірності еволюції психіки тварин.

3.2. Передісторія та історія психіки людини.

Еволюційний підхід для пояснення психіки людини (дарвінізм).

Космопланетарний підхід до пояснення психіки людини (В. І. Вернадський) психіка людини та теорія ноосфери (П. Т. де Шарден).

Передумови розвитку психіки людини: спільна продуктивна діяльність, розподіл праці та активізація спілкування; розвиток мови і мовлення та узагальненого відображення світу.

Розвиток внутрішньої розумової діяльності, теоретичного мислення, абстрактних понять, соціальних мотивів і способів регуляції поведінки.

Розвиток індивідуальної психіки людини в процесі її спілкування і сумісної діяльності з іншими людьми.

3.3. Онтогенез людської психіки.

Соціальне і біологічне в онтогенезі людської психіки.

Спілкування і розвиток психіки.

Рівні розвитку людини в онтогенезі.

Література до розділу 3.1., 3.2.

1. Алексеев В. П. Становление человечества / В. П. Алексеев. – М., 1984. – 462 с.
2. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания / Б. Г. Ананьев. – М., 1977.
3. Ананьев, Б. Г. Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев. – СПб. : Питер, 2001. – 288 с.
4. Вернадский В. И. Биосфера и ноосфера / В. И. Вернадский. – М., 1989. – 261 с.
5. Вернадский В. И. Философские мысли натуралиста / В. И. Вернадский. – М., 1988. – 522 с.
6. Выготский Л. С. Этюды по истории поведения / Л. С. Выготский, А. Р. Лурия. – М., 1980.
7. Гальперин П. Я. Лекции по психологии: учеб. пособие для вузов / П. Я. Гальперин. – 2-е изд. – М.: КДУ, МПСИ, 2005. – 400 с.
8. Гамезо М. Атлас по психологии / М. Гамезо, И. Л. Домашенко. – М.: Просвещение, 2003. – 272 с.
9. Гиппенрейтер Ю. Б. Введение в психологию / Ю. Б. Гиппенрейтер. – М.: Когито, 2001. – 336 с.
10. Запорожец А. В. Психология действия / А. В. Запорожец. – М.: МПСИ, Воронеж: МОДЭК, 2000. – 736 с.
11. Ительсон Л. Б. Лекции по общей психологии / Л. Б. Ительсон. – М.: АСТ, Минск: Харвест, 2002. – 896 с.
12. Корнилов К. Естественно-научные предпосылки психологии / К. Корнилов. – М.: МПСИ; Воронеж: Издательство НПО "МОДЭК", 1999. – 496 с.
13. Крысько В. Г. Этническая психология: учебн. пособие для студ. высш. учебн. заведений / В. Г. Крысько. – М.: Изд. центр «Академия», 2002. – 320 с.
14. Ладыгина-Котс Н. Н. Конструктивная и орудийная деятельность обезьян (шимпанзе) / Н. Н. Ладыгина-Котс – М., 1959. – 368 с.
15. Леонтьев А. Н. Проблемы развития психики / А. Н. Леонтьев. – 3-е изд. – М., 1973.

16. Леонтьев А. Н. Общая психология. Тексты: в 3 т. / А. Н. Леонтьев ; [отв. ред. В. В. Петухов]. – 2-е изд. – М., 2001. – . – Т. I. Введение. – М., 2001.
17. Леонтьев А. Н. Лекции по общей психологии: учеб. пособие для вузов / А. Н. Леонтьев ; [под ред. Д. А. Леонтьева, Е. Е. Соколова]. – М.: Смысл, 2001. – 511 с.
18. Лурия А. Р. Об историческом развитии познавательных процессов / А. Р. Лурия. – М.: МГУ, 1974. – 172 с.
19. Лурия А. Р. Эволюционное введение в психологию / А. Р. Лурия. – М.: МГУ, 1975. – 105 с.
20. Лурия А. Р. Лекции по общей психологии . – СПб.: Питер, 2004. – 320 с.
21. Маклаков А. Г. Общая психология / А. Г. Маклаков. – СПб.: Питер, 2002. – 592 с.
22. Марцинковская, Т. Д. Общая психология: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений, обуч. по спец. специальностям / Т. Д. Марцинковская – М. : Академия, 2010. – 381 с.
23. Небылицын В. Д. Проблемы психологии индивидуальности / В. Д. Небылицын. – М.: ИПСИ; Воронеж: НПО МОДЭК, 2000. – 682 с.
24. Немов Р. С. Психология / Р. С. Немов. – М., 1990. – 301 с.
25. Общая психология. Тексты: В 3-х т. / [сост. Ю. Б. Дормашев, С. А. Капустин], ред. В. В. Петухов. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: УМК «Психология», 2002. – 671 с.
26. Павлов И. П. Мозг и психика: избранные психологические труды / И. П. Павлов. – М.: Московский психолого-социальный институт, 2008. – 360 с.
27. Петровский А. В. Психология: учеб. для вузов / А. В. Петровский, М. Г. Ярошевский. – 2-е изд. – М.: Изд. центр «Академия», 2000. – 512 с.
28. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб., 2002. – 720 с.
29. Северцев А. Н. Эволюция и психика: Т. 3. / А. Н. Северцев. – М., 1945. – 278 с.
30. Поршнева Б. Ф. О начале человеческой истории / Б. Ф. Поршнева. – М.: Мысль, 1999. – 487 с.
31. Спиркин А. Т. Сознание и самосознание / А. Т. Спиркин. – М. 1972. – 303 с.
32. Чуприкова Н. И. Психика и сознание как функция мозга / Н. И. Чуприкова. – М., 1985. – 101 с.
33. Шорохова Е. В. Проблемы сознания философии и естествознания / Е. В. Шорохова. – М., 1961. – 364 с.

Література до розділу 3.3.

1. Алексеев В. П. Становление человечества / В. П. Алексеев. – М., 1984. – 462 с.
2. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания / Б. Г. Ананьев. – М., 1977.

3. Атремова О. Ю. Личность и социальные нормы в раннепервобытной общине / О. Ю. Атремова. – М., 1987. – 197 с.
4. Биологическое и социальное развитие человека / под ред. Б. Ф. Ломова. – М., 1977. 220 с.
5. Вікова психологія / за ред. Г. С. Костюка. – К.: Рад. школа, 1976. – С. 28–51.
6. Карандашев, Ю. Н. Эволюционная концепция и периодизация онтогенетического развития. Бельско-Бяла: Издательство Ю. Н. Карандашева, 2013 – 110 с.
7. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психологічний розвиток особистості / Г. С. Костюк. – К., 1989. – С. 70-193.
8. Кравченко С. М. Екологічна етика і психологія людини / С. М. Кравченко, М. В. Костицький. – Львів, 1992. – 240 с.
9. Лурия А. Р. Об историческом развитии познавательных процессов / А. Р. Лурия. – М.: МГУ, 1974. – 172 с.
10. Лурия А. Р. Эволюционное введение в психологию / А. Р. Лурия. – М.: МГУ, 1975. – 105 с.
11. Моргун В. Ф. Проблема периодизации развития личности в психологии / В. Ф. Моргун, Н. Е. Ткачева. – М., 1984. – 84 с.
12. Осорина М. В. Секретный мир детей в пространстве мира взрослых / М. В. Осорина. – 3-е изд. – СПб.: Речь, 2007. – 276 с.
13. Психология личности и образ жизни / [отв. ред. Н. Е. Шорохова.] – М., 1987. – 219 с.
14. Спиркин А. Т. Происхождение сознания / А. Т. Спиркин. – М., 1960. – 472 с.
15. Спиркин А. Т. Сознание и самосознание / А. Т. Спиркин. – М., 1972. – 303 с.
16. Толстых А. Возрасты жизни / А. Толстых. – М., 1988. – 223 с.
17. Фельдштейн Д. И. Психология развития личности в онтогенезе / Д. И. Фельдштейн. – М., 1989. – 206 с.

4. ПСИХІЧНІ ЯВИЩА, ПРОЦЕСИ І ФУНКЦІЇ

4.1. Увага.

Поняття уваги.
 Функції уваги.
 Критерії уваги.
 Види уваги та їх характеристика.
 Властивості уваги.
 Класичні та сучасні теорії уваги.
 Класифікація форм уваги.

Література до розділу 4.1.

1. Бойко Е. И. Механизмы умственной деятельности / Е. И. Бойко. – М. – Воронеж: Модэк, 2002. – 688 с.

2. Бреслав Г. М. Психология эмоций / Г. М. Бреслав. – М.: 2007. – 541 с.
3. Гальперин П. Я. Экспериментальное формирование внимания / П. Я. Гальперин, С. Я. Кобильническая. – М.: МГУ, 1974. – 102 с.
4. Грановская Р. М. Элементы практической психологии / Р. М. Грановская. – Л.: ЛГУ, 1984.
5. Данилова Н. Н. Психофизиология: Учебник для вузов / Н. Н. Данилова. — М.: Аспект Пресс, 2012.—368 с.
6. Детская речь: психолингвистические исследования / под ред. Т. Н. Ушакова, Н. В. Уфимцева. – М.: Персэ, 2001. – 216 с.
7. Дормашев Ю. Б. Психология внимания / Ю. Б. Дормашев. – М, МПСИ, 2007. – 376 с.
8. Изард К. Э. Психология Эмоций / К. Э. Изард ; [пер. с англ.] – СПб.: Питер, 1999. – 464 с.
9. Ильин Е. П. Психология воли / Е. П. Ильин. – 2-е изд. – М., 2009. – 368 с.
10. Лурия А. Р. Внимание и память / А. Р. Лурия. – М.: МГУ, 1975. – 106 с.
11. Нейрофизиологические механизмы внимания / под ред. Е. Д. Хомской. – М.: МГУ, 1979.
12. Психолингвистика 21 века: от антропоцентризма к антропофилии / под ред. Н. В. Уфимцева, Т. Н. Ушакова. – М.-Калуга, 2007.
13. Психология высших когнитивных процессов / под ред. Т. Н. Ушакова, Н. И. Чуприкова. – М.: Персэ, 2003.
14. Психология памяти / под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, В. Я. Романова. — Москва: ЧеРо, 2000. — 816 с
15. Психология ощущений и восприятия / под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Книжный дом "ЧеРо", 2002. – 352 с.
16. Сартр Ж. Воображаемое (феноменологическая психология воображения) / Ж. Сартр. – СПб.: Наука, 2001. – 319 с.
17. Скоробогатов В. Феномен воображения: философия для педагогики и психологии / В. Скоробогатов. – СПб., 2002. – 183 с.
18. Тихомиров О. К. Психология мышления / О. К. Тихомиров. – М.: Академия, 2005. – 288 с.
19. Фаликман М.В. Общая психология в 7-ми томах. Том 4: Внимание. — М.: Академия, 2006. — 453с.
20. Хомская Е. Д. Мозг и активация / Е. Д. Хомская. – М.: МГУ, 1972. – 381 с.
21. Хрестоматия по общей психологии. Психология внимания / под ред. А. Н. Леонтьева, А. А. Пузырева, В. Я. Романова. – М.: МГУ, 1976. – 295 с.

4.2. Пам'ять

Поняття пам'яті.

Біохімічні основи пам'яті.

Запам'ятовування та його загальна характеристика.

Забування.

Види пам'яті.

Пам'ять, сприймання і уявлення. Види уявлень.

Література до розділу 4.2.

1. Анкинсон Р. Человеческая память и процессы обучения / Р. Анкинсон. – М.: Прогресс, 1980. – 528 с.
2. Память и мышление / П.П. Блонский. – Издание 2-е. – Москва : Издательство ЛКИ : URSS, 2007. – 208 с.
3. Психология памяти: традиции и современность : монография / Е. В. Заика, Е. Ф. Иванова, И. М. Мельник и др. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2013. – 288 с.
4. Занков Л. В. Память / Л. В. Занков. – М.: Учпедгиз, 1949. – 175 с.
5. Заїка Є.В. Пам'ять в структурі діяльності та в процесі розвитку / Є.В. Заїка – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. – 481 с.
6. Психология памяти: традиции и современность : монография / Е. В. Заика, Е. Ф. Иванова, И. М. Мельник и др. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2013. – 288 с.
7. Киященко Н. К. Мозг и память / Н. К. Киященко и др.. – М.: МГУ, 1975. – 217 с.
8. Лурия А. Р. Внимание и память / А. Р. Лурия. – М.: МГУ, 1975.- 106 с.
9. Лурия А. Р. Маленькая книжка о большой памяти / А. Р. Лурия – М.: Книга по Требованию, 2013. – 88 с.
10. Лурия А. Р. Нарушения памяти при локальных поражениях мозга : Нейропсихология памяти / А.Р. Лурия. – Москва : Педагогика, 1974. – 312 с.
11. Смирнов А. А. Проблемы психологии памяти / А. А. Смирнов. – М.: Педагогика, 1974.
12. Соколов Е. Н. Механизмы памяти / Е. Н. Соколов. – М.: Просвещение, 1966. – 423 с.
13. Прибрам К. Языки мозга: экспериментальные парадоксы и принципы нейропсихологии. / К. Прибрам. – Пер. с англ. М.: URSS, 2010. – 464 с.
14. Психология памяти / Ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В. Я. Романов. – Москва : ЧеРо, 2000. – 816 с.

4.3. Відчуття

Загальне поняття про відчуття.

Місце відчуття в ряду інших пізнавальних процесів.

Ідеалістичні, агностичні і матеріалістичні концепції відчуттів.

Поняття аналізатора.

Рефлекторна дуга і рефлекторне кільце.

Взаємодія органів чуття.

Психофізика сенсорних процесів. Чутливість та її вимірювання.

Абсолютний та розрізняльний пороги, методи їх вимірювання.

Закон Вебера-Фехнера.

Просторова локалізація, часова послідовність і тривалість.

Модільність відчуттів. Інтенсивність відчуттів.

Явища адаптації та сенсibiлізації. Синестезія.

Взаємодія аналізаторів.

Види відчуттів.

Процес розгортання та синтезування образу.

4.4. Сприймання.

Основні характеристики образів.

Предметність образів сприймання.

Структура цілісності сприймання.

Поняття «гештальта».

Функція побудови образу. Функція впізнання.

Перцептивні дії та засоби їх здійснення.

Нейрофізіологічні та психологічні механізми сприймання.

Сприймання простору (локалізація, рельєф, форма, величина).

Сприймання часу (послідовність, тривалість, одночасність).

Сприймання руху (зміна розташування об'єктів у просторі, акт переміщення об'єктів у просторі, швидкість переміщення).

Ілюзії сприймання, їх обумовленість фізичними, фізіологічними і психологічними факторами.

Види сприймання.

Література до розділів 4.3., 4.4.

1. Ананьев Б. Г. Психология чувственного познания / Б. Г. Ананьев. – М.: Наука, 2001. – 279 с.
2. Ананьев Б. Г. Теория ощущений / Б. Г. Ананьев. – Л.: ЛГУ, 1961. – 454 с.
3. Бардин К.В. Проблема порогов чувствительности и психофизические методы / К.В. Бардин. – Москва : Наука, 1976. – 396 с.
4. Величковский Б. М. Современная когнитивная психология / Б. М. Величковский. – М.: МГУ, 1982. – 336 с.
5. Забродин Ю. М. Психофизиология и психофизика / Забродин Ю. М., Лебедев А. Н. - М.: Наука, 1977. - 288 с.
6. Запорожец А.В. Психология действия : избранные психологические труды / А.В. Запорожец. – Москва : Московский психолого-социальный институт ; Воронеж : Издательство НПО 'МОДЭК', 2000. – 736 с.
7. Зинченко В.П., Вергилес Н.Ю. Формирование зрительного образа. - М.:МГУ, 1969.- 105 с.
Зинченко В. П. Теоретические проблемы психологии восприятия и задачи генетического исследования // Образ и деятельность / В. П. Зинченко. — М.: Издательство «Институт практической психологии», Воронеж: НПО «МОДЭК», 1997. — С. 57-94.
8. Леонтьев А. Н. О механизме чувственного отражения. Проблемы развития психики / А. Н. Леонтьев. – М.: МГУ, 1981.
9. Леонтьев А. Н. Проблемы развития психики / А. Н. Леонтьев. – М.: МГУ, 1981. - 584 с.
10. Линдсей П., Норман Д. Переработка информации у человека. / П. Линдсей, Д.Норман М.: Мир, 1974. - 546 с.
11. Лурия А.Р. Лекции по общей психологии / под ред. Е. Строгановой . — СПб.: Питер, 2006. — 320 с

12. Ратанова Т. А. Субъективное шкалирование и объективные физиологические реакции человека / Т. А. Ратанова. – М.: Педагогика, 1990. – 216 с.
13. Скороходова О. И. Слишком темно и невыносимо тихо. Как я воспринимаю, представляю и понимаю окружающий мир / Ольга Скороходова. — Москва : Родина, 2019. — 432 с.
14. Смирнов С. Д. Психология образа: проблема активности психического отражения / С. Д. Смирнов. – М.: МГУ, 1985. - 231 с.
15. Психология ощущений и восприятия. Хрестоматия / под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, М. Б. Михалевской. – М.: ЧеРо; МПСИ. – 2002. – 629 с.
16. Шостак В. І. Природа наших відчуттів / В. І. Шостак. – К.: Рад школа, 1989. – 127 с.

4.5. Мислення

- Загальна характеристика мислення.
- Чуттєве пізнання і мислення.
- Суспільно-історична природа мислення.
- Мислення і спілкування. Логіка і психологія мислення.
- Дослідження мислення у філософії, логіці, лінгвістиці, семіотиці, кібернетиці, педагогіці.
- Розвиток психологічних поглядів на мислення.
- Проблема мислення в асоціанізмі, сенсуалізмі.
- Вюрцбургська школа мислення.
- Роль задачі. Поняття мислення операції. Типи операції.
- Гештальт-теорія мислення.
- Аналіз мислення як прояву в працях К. Дуннера.
- Продуктивність мислення за Вертгеймером.
- Проблема мислення в біхевіоризмі і необіхевіоризмі.
- Про дослідження мислення в контексті психоаналітичних концепцій.
- Проблеми мислення в когнітивній психології.
- Основні теорії мислення в дореволюційній та радянській психології (І. М. Сеченов, С. Л. Рубінштейн, П. Я. Гальперін, Н. І. Менчинська та ін.).
- Генетичний підхід у вивченні мислення (Ж. Паже, В. В. Давидов та ін.).
- Дослідження мислення в українській психологічній школі (Г. С. Костюк, Б. Ф. Басов та ін.).
- Продукти мислительного процесу: поняття, судження, умовиводи, знання та ін.
- Психологічний аналіз мислення як процесу розв'язання задач.
- Фазний характер мислительної діяльності.
- Співвідношення продуктивних і репродуктивних компонентів в процесі мислення.
- Значення і смисл в процесі мислення.
- Свідоме і несвідоме, мимовільне і довільне в мисленні.
- Рівні мислительної активності.

Емоції та їх вплив на динамічні та змістовні характеристики процесу мислення.

Установки та мислення.

Види мислення, їх класифікація (за О. К. Тихомировим).

Види мислення в онтогенезі.

Проблема розвитку мислення.

Концепція розумового розвитку Ж. Піаже.

Теорія поетапного формування розумових дій.

Мислення і штучний інтелект.

Якісна відмінність мислення людини порівняно з характеристиками штучного інтелекту.

Література до розділу 4.5.

1. Брушлинский А. В. Мышление и общение / А. В. Брушлинский, В. А. Поликарпов. – Минск: БГУ, 1990. – 214 с.
2. Выготский Л. С. Мышление и речь. М.: Лабиринт, 1999. — 352 с.
3. Давыдов В. В. О понятии развивающего обучения : сб. статей / Сиб. ин-т развивающего обучения. –Томск : Пеленг, 1995. — 142 с.
4. Давыдов В. В. Виды обобщения в обучении / В. В. Давыдов. – М.: Педагогическое общество России, 2000. – 480 с.
5. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психологічний розвиток особистості / Г. С. Костюк. – К. : Рад. шк., 1989. – 608 с.
6. Матюшкин А. М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении // Хрестоматия по педагогической психологии / Сост. А. И. Красило, А. П. Новгородцева. — М.: Междунар. пед. акад., 1995. – С. 312-326.
7. Мышление: процесс, деятельность, общение / отв. ред. А. В. Брушлинский. – М.: Наука, 1982. – 286 с.
8. Брушлинский А.В., Тихомиров О.К. О тенденциях развития современной психологии мышления // Национальный психологический журнал - 2013. - №2(10) - С.10-16.
9. Основные направления исследования психологии мышления в капиталистических странах. – М., 1966. – 300 с.
10. Пономарев Я. А. Психология творчества / Я. А. Пономарев. –М.: Издательство "Наука", 1976. – 304 с.
11. Рубинштейн С. Л. О мышлении и путях его исследования / С. Л. Рубинштейн. – М.: АН СССР, 1968. – 145 с.
12. Славская К. А. Мысль в действии / К. А. Славская. – М.: Политиздат. - 1968. – 208 с.
13. Соколов А. Н. Внутренняя речь и мышление / А. Н. Соколов. – М.: URSS. - 2007. - 256 с.
14. Тихомиров О. К. Структура мыслительной деятельности человека / О. К. Тихомиров. – М.: МГУ, 1969. -304 с.
15. Тихомиров О.К. Психология мышления : учебное пособие для студентов вузов / О.К. Тихомиров.– Москва : Академия, 2005. – 288 с.

16. Хрестоматія по общей психологии. Психология мышления. – М.: МГУ, 1981.- 400 с.
17. Чуприкова Н. И. Психология умственного развития. Принцип дифференциации / Н. И. Чуприкова. – М.: Столетие, 1997 – 480 с.

4.6. Уява

Поняття уяви. Уява як вторинний образ та її зв'язок з образами сприймання та уявлень.

Теорії уяви.

Фізіологічні основи уяви.

Види уяви: мимовільна і довільна уява, творча і репродуктивна уява.

Індивідуальні особливості уяви.

Література до розділу 4.6.

1. Беркенблит М. Фантазия и реальность / М. Беркенблит, А. Петровский. – М.: Политиздат, 1968. – 130 с.
2. Вульф М. В. Фантазия и реальность в психике ребенка. /М.В.Вульф. - Одесса, - 1926. - 96 с.
3. Выготский Л. С. Воображение и его развитие в детском возрасте: собр. соч. Т. 2. / Л. С. Выготский – М.: Педагогика, 1982. – С 436 – 454.
4. Жатсель А. Воображение / пер. с фр. О. Басанцевой. М.: ФАНР – ПРЕСС, - 2006. 144 с.
5. Игнатъев Е. И. Воображение и его роль в творческой деятельности человека / Е. И. Игнатъев. – М.: Знание, 1968. – 22 с.
6. Ковалев А. Г. Психология литературного творчества / А. Г. Ковалев. – Л.: ЛГУ, 1960.- 136 с.
7. Роменець В. А. Фантазія. Пізнання. Творчість. / В. А. Роменець. – К.: Наукова думка, 1965. – 151 с.

4.7. Емоції

Поняття про емоції.

Зв'язок емоцій з пізнавальними і вольовими процесами; відносна самостійність їх функціонування.

Емоції і процеси мотивації.

Еволюційно-біологічна теорія емоцій Ч. Дарвіна.

Периферична теорія емоцій Ланге і Джемса.

Трьохмірна концепція емоцій В. Вундта.

Теорії емоцій П. К. Анохіна, П. П. Симонова та ін.

Функції емоцій: оцінка, спонукання активізація, захист та ін. (за К. Ізардом).

Загальні та специфічні ознаки рівнів організації емоційних явищ.

Проблема класифікації емоцій.

Емоційні стани: афект, настрій, фрустрація, стрес.

Моральні, інтелектуальні, естетичні, праксичні почуття.

Індивідуальні особливості емоційної сфери.

Фізіологічні механізми емоцій.

Роль лімбічної системи мозку в регуляції емоційних станів.

Література до розділу 4.7.

1. Бахур В. Т. Эмоции: плюсы и минусы / В.Т. Бахур. - М.: «Знание», 1975. - 94 с.
2. Василюк Ф. Е. Психология переживания. Анализ преодоления критических ситуаций / Ф. Е. Василюк. – М.: МГУ, 1984. – 200 с.
3. Васильев И. А. Эмоции и мышление / И. А. Васильев. – М.: МГУ, 1981. – 192 с.
4. Вилюнас В. К. Психология эмоциональных явлений / В. К. Вилюнас. – М.: МГУ, 1976.
5. Дерябин В.С. Чувства, влечения, эмоции: о психологии, психопатологии и физиологии эмоций. Опыт изложения с психофизиологической точки зрения / В. С. Дерябин. – М. : URSS. – 2015. – 222 с.
6. Додонов Б. И. Эмоция как ценность / Б. И. Додонов. – М.: Политиздат, 1978. – 272 с.
7. Кульчицька О. І. Виховання почуттів дитини / О. І. Кульчицька. – К.: Знання, 1981. – 31 с.
8. Кульчицкая Е. И. Воспитание чувств детей в семье / Е. И. Кульчицкая. – К.: Рад. Школа, 1983. – 120 с.
9. Носенко Э. Л. Эмоциональные состояния и речь / Э. Л. Носенко. – К.: Вища школа. - 1981. – 216 с.
10. Обуховский К. Психология влечений человека / К. Обуховский. – М.: Прогресс, 1972. – 248 с.
11. Психология эмоций. Тексты / под ред. В. К. Вилюнаса, Ю. Б. Гиппенрейтер. – М.: МГУ, 1984. – 288 с.

4. 8. Воля.

Поняття про волю, загальна характеристика регулятивно-практичного аспекту психіки та рівнів його організації.

Інтелектуалістичні, волюнтаристські і сенсуалістичні теорії волі.

Розвиток уявлень про вольову регуляцію діяльності людини.

Вольовий акт та його структура.

Психологічні механізми вольової регуляції.

Вольові якості особистості: рішучість, самостійність, цілеспрямованість, сміливість, витримка, наполегливість та ін.

Література до розділу 4.8.

1. Асеев В. Г. Мотивация поведения и формирования личности / В. Г. Асеев. – М.: Мысль, 1976. – 158 с.
2. Выготский Л. С. Проблемы воли и ее развития в детском возрасте: собр. сочинений, Т.2. / Л. С. Выготский. – М.: Педагогика, 1982. -
3. Запорожец А. В. Развитие произвольных движений / А. В. Запорожец. – М., 1960.

4. Иванников, В.А. Психологические механизмы волевой регуляции / В.А. Иванников. – СПб.: Питер, 2006. – 208 с.
5. Макарушкина, М.А., Эйдман, Е.В., Иванникова, В.Л. Проблема воли в зарубежной психологии / М.А. Макарушкина, Е.В. Эйдман, В.Л. Иванникова // Вопросы психологии. – 1988. – № 3. – С. 145-153.
6. Узнадзе, Д.Н. Психологические исследования / Д.Н. Узнадзе. – М., 1966. – 231 с. 5. Выготский, Л.С. Собрание сочинений в 6 т. Т. 3, 5 / Л.С. Выготский. – М., 1983.
7. Божович, Л.И., Славина, Л.С., Ендовицкая, Т.В. Опыт экспериментального изучения произвольного поведения / Л.И. Божович, Л.С. Славина, Т.В. Ендовицкая // Вопросы психологии. – 1976. – № 4. – С. 24-36.
8. Селиванов, В.И. Избранные психологические произведения: Воля, ее развитие и воспитание / В.И. Селиванов. – Рязань: Изд-во Рязан. гос. пед. ин-та, 1992. – 406 с.
9. Кравцов, Г.Г. Онтогенез воли / Г.Г. Кравцов // Вестник РГГУ. – 2012. – № 15. – С. 29-41. 9. Иванников, В.А. Формирование побуждения к действию / В.А. Иванников // Вопросы психологии. – 1985. – № 3. – С. 113-123.
10. Ойшензихт В. А. Воля и волеизъявление / В. А. Ойшензихт. – Душанбе, 1983. – 256 с.

4.9. Мова, мовлення, спілкування.

Поняття мови і мовлення.

Мовленнєва діяльність.

Концепції мови, мовлення та спілкування.

Основні функції мови і мовлення, мовне спілкування та інші види спілкування.

Структура спілкування та його функції.

Слово як знак і одиниця мови.

Процес мовотворення, психолінгвістична структура процесів породження мовних висловлювань.

Види мовлення.

Види спілкування.

Нейрофізіологічні механізми мовлення та його розлади.

Індивідуальні особливості мовлення.

Література до розділу 4.9.

1. Баев Б. Ф. Психологія внутрішнього мовлення / Б. Ф. Баев. – К.: Рад. школа, 1966. – 196 с.
2. Бондаренко А.Ф. Язык. Культура Психотерапия. КиевЮ «Кафедра», 2012. – 364с.
3. Бодалев А.А. Личность и общение : избранные психологические труды / А.А. Бодалев. – Издание 2-е, переработанное. – Москва : Международная педагогическая академия, 1995. – 328 с.
4. Выготский Л. С. Мышление и речь. М.: Лабиринт, 1999. — 352 с.

5. Два возможных механизма восприятия речи / В. И. Галунов, В. И. Королева, Г. Г. Шургая // Психол. Журнал. – 1985. – Т. 6. – № 5. - С. 52-61.
6. Горелов И. Н. Соотношение вербального и невербального в коммуникативной деятельности: Исследование речевого мышления в психолингвистике / И. Н. Горелов. – М.: Наука, 1985.
7. Жинкин Н. И. Механизмы речи / Н. И. Жинкин. – М.: АПН РСФСР. - 1958. – 378 с.
8. Лабунская В. А. Невербальное поведение. Социально-перцептивный подход / В. А. Лабунская. – Ростов-на-Дону: Изд-во Ростовского ун-та, 1986. – 136 с.
9. Психологические исследования общения. – М.: Наука, 1985. – 344 с.
10. Психология XXI века: Психология речи и языка. Психолингвистика: учебник для вузов. Гл. 3.8. / под ред. В. Н. Дружинина. – М., 2003. – С. 353–396.
11. Петренко В. Ф. Основы психосемантики / В. Ф. Петренко. – СПб.: Питер, 2005. - 480 с.
12. Познание, речь, язык // Когнитивные исследования: сборник научных трудов / под ред. В.Д. Соловьева. – [М.], 2006. – Вып. 1. – С. 13–28.
13. Когнитивная психология: Гл. Речевой онтогенез / под ред. В. Н. Дружинина, Д. В. Ушакова. – М.: Персэ, 2002. – С. 407-420.
14. Румянцева И. М. Психология речи и лингвопедагогическая психология / И. М. Румянцева. – М.: Perse, 2004. – 320 с.
15. Синица И. О. Психологія усної мови / І. О. Синиця. – К.: Рад. школа, 1974.
16. Теоретические проблемы возрастной психолингвистики: сборник «Онтогенез речевой деятельности: норма и патология». – М.: Прометей, 2005. – С. 64–71.
17. Языковое сознание и принципы его исследования: Сб. "Языковое сознание: содержание и функционирование". XI международный симпозиум по психолингвистике и теории коммуникации / Ред. Е.Ф.Тарасов. – М., 2000.
18. Якобсон Р. О. В поисках сущности языка // Введение в языкознание: хрестоматия / сост. А.В. Блинов и др. М.: Академический Проект, 2005. С. 26-44.

5. ПСИХОЛОГІЯ ДІЯЛЬНОСТІ

Поняття діяльності.

Предметно-чуттєва діяльність як спосіб буття, як форма існування психічного.

Поняття «провідна форма діяльності».

Рівні діяльності:

Поняття суб'єкта діяльності.

Основні види діяльності.

Співвідношення діяльності, психічних процесів, станів і властивостей.

Знання, вміння, навички і звички.

Рух, дія, навичок, вчинок.
Види умінь, навичок, звичок.
Процес формування вмінь, навичок і звичок.

Література до розділу 5.

1. Алексеева М. І. Мотиви навчання учнів / М. І. Алексеева. – К.: Рад. школа, 1974. – 120 с.
2. Альбуханова-Славская К. А. Деятельность и психология личности / К. А. Альбуханова-Славская. – М.: Наука. – 1980. – 335 с.
3. Бернштейн Н. А. Физиология движений и активность / Н. А. Бернштейн. – М.: Наука, 1990. – 496 с..
4. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М. : Смысл, Академия, 2005. – 352 с.
5. Кабанова-Меллер Е.Н. Психология формирования знаний и навыков у школьников = проблема приемов умственной деятельности / Е.Н. Кабанова-Меллер. – Москва : АПН РСФСР, 1962. – 370 с.
6. Самоукина Н. В. Психология профессиональной деятельности / Н. В. Самоукина. – СПб.: Питер, 2003. – 224 с.
7. Традиции и перспективы деятельностного подхода в психологии: школа А.Н. Леонтьева / Под ред. А. Е. Войскунского, А. Н. Ждан и О. К. Тихомирова. М.: Изд-во Смысл, 1999. - 429 с.
8. Шадриков В. Д. Проблемы системогенеза профессиональной деятельности / В. Д. Шадриков. – М.: Наука, 1988. – 185 с.
9. Эльконин Д. Б. Психология игры. – Издание второе. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 360 с.

6. ПОНЯТТЯ ОСОБИСТОСТІ В ПСИХОЛОГІЇ

6.1. Поняття «людина», «організм», «індивід», «особистість», «індивідуальність», їх співвідношення.

Психологічна структура особистості.

Основні компоненти особистості.

Концепції структури особистості в психології

Біологічне і соціальне у розвитку особистості.

Особистість, діяльність, спілкування.

Системна організація особистості.

Проблема періодизації розвитку особистості.

Свідомість і самосвідомість особистості, рівні їх розвитку.

Рівні самосвідомості.

Самосвідомість, творчість, свобода особистості.

Теорії особистості в зарубіжній психології.

Концепції потреб і мотивації поведінки у зарубіжних теоріях особистості.

Спрямованість особистості.

Мотиви й мотивація, потреби і мотиви.

Проблема класифікації мотивів.

Установки і відношення особистості.
Інтереси особистості. Їх природа.
Види інтересів. Принципи класифікації.
Світогляд, переконання і ідеали особистості.
Особистість і колектив. Поняття групи.
Вплив групи (колективу) на особистість.
Вплив особистості на групу. (Конформізм та нонконформізм).
Особистість і праця.
Ініціатива, активна життєва позиція.
Методи психологічного вивчення особистості, їх специфіка.

6.2. Свідоме і несвідоме в особистості.

Психіка і свідомість.
Виникнення свідомості в процесі антропогенезу.
Структура свідомості та її основні характеристики.
Роль свідомого і несвідомого у регуляції поведінки.
Свідомість і самосвідомість.
Свідомість і установка.

Література до розділу 6.1., 6.2.

1. Альбуханова-Славская К. А. Деятельность и психология личности / К. А. Альбуханова-Славская. – М., 1980. – 336 с.
2. Артемьева Е. Ю. Основы психологии субъективной семантики / Е. Ю. Артемьева ; под ред. И. Б. Ханиной. – М. Наука, 1999. – 350 с.
3. Биологическое и социальное в развитии человека / под ред. Б. Ф. Ломова, Е. В. Шороховой. – М., 1977. – 220 с.
4. Бодалев А. А. Личность и общение / А. А. Бодалев. – М.: Международная педагогическая академия, 1995. – 328 с.
5. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте / Л. И. Божович. – СПб.: Питер, 2008. – 400 с.
6. Зейгарник Б. В. Теория личности К. Левина / Б. В. Зейгарник. – М.: URSS. – 2021. – 120 с.
7. Зейгарник Б.В. Теории личности в зарубежной психологии / Б.В. Зейгарник – М.: Книга по Требованию, 2013. – 128 с.
8. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М.: Смысл. – 2005. -432 с.
9. Либин А. В. Дифференциальная психология: на пересечении европейских, российских и американских традиций / А. В. Либин. – 2-е изд. – М.: Смысл, 2000. – 549 с.
10. Михайличенко В. Е. Психология развития личности : Монография / В. Е. Михайличенко – Х. : НТУ «ХПИ», 2015. – 388 с.
11. Мясищев В. Н. Личность и неврозы / В. Н. Мясищев. – Л.: ЛГУ, 1960. – 427 с.

- 12.Петровский А.В. Личность с позиций системного подхода / А.В.Петровский // Вопросы психологии. – 1981. – № 1. – С. 57-76.
- 13.Петровский А.В. Возможности и пути построения общепсихологической теории личности / А.В.Петровский // Вопросы психологии. – 1983. – № 4. – С. 57-66.
- 14.Платонов К. К. Структура и развитие личности / К. К. Платонов. – М.: Наука, 1986. – 256 с.
- 15.Проблемы психологии личности. – М.: Наука, 1982. – 246 с.
- 16.Психология личности: Тексты / под ред. Ю. Б. Гиппенрейтера, А. А. Пузыря. – М., 1982. – 287 с.
- 17.Столин В. В. Самосознание личности / В. В. Столин. – М. : Изд-во МГУ. – 1983. – 284 с.
- 18.Узнадзе Д. Н. Психология установки / Д. Н. Узнадзе. – СПб.: Питер, 2001. – 414 с.
- 19.Утлик Э.П. Психология личности / Э. П. Утлик. – М.: Академия, 2013. – 320 с.
- 20.Фестингер Л. Теория когнитивного диссонанса / Л. Фестингер. – СПб.: Ювента, 1999. – 320 с.
- 21.Шмелев А. Г. Психодиагностика личностных черт / А. Г. Шмелев. – СПб.: Речь. 2002. – 480 с.

6.3. Проблема становления личности.

Проблема периодизации развития личности у вітчизняній та зарубіжній психології.

Биогенетична періодизація та формування «Я»-концепції.

Ідентичність, креативність та самотворча активність особистості, психологічний вік особистості.

Самооцінка особистості.

Структурно-динамічна модель самооцінки.

Типи та види самооцінок.

Роль соціума у формування особистості. Соціальна орієнтація особистості: потреба в людських контактах та самоствердженні.

Реалізація особистісних цілей і загально групові цілі.

Особистісні та міжособові конфлікти.

Формування мотиваційної сфери особистості.

Література до розділу 6.3.

1. Асмолов А. Г. Психология личности. Принципы общепсихологического анализа: учебник / А. Г. Асмолов. – М.: МГУ, 1990. – 367 с.
2. Бернс Р. Развитие «Я»-концепции и воспитание / Р. Бернс. – М.: Прогресс, 1986. – 420 с.
3. Братусь Б.С. Психологические проблемы изучения и коррекции аномалий личности : учебно-методическое пособие для студентов факультетов психологии государственных университетов / Б.С. Братусь, И.Я.

- Розовский, В.Н. Цапкин. – Москва : Издательство Московского университета, 1988. – 86 с.
4. Вилюнас В. К. Психологические механизмы мотивации человека / В. К. Вилюнас. М. : Изд-во МГУ, 1990. – 288 с.
 5. Головаха Е. И. Психологическое время личности / Е. И. Головаха, А. А. Кроник. – К. : Наукова думка, 1984. – 209 с.
 6. Головаха Е. И. Психология человеческого взаимопонимания / Е. И. Головаха, Н. В. Панина. – К.: Политиздат, 1989. – 189 с.
 7. Донченко Е. А. Личность: конфликт, гармония / Е. А. Донченко, Т. М. Титаренко. – К.: Политиздат Украины. – 1987. – 175 с.
 8. Кон И. С. Открытие «Я»: историко-психологический этюд / И. С. Кон // Новый мир. — 1977. – № 8. – С. 176-195.
 9. Петровский А.В., Петровский В.А. Индивид и его потребность быть личностью / А.В. Петровский, В.А.Петровский // Вопр. философии. - 1982. - № 3. - С. 44.-53.
 - 10.Рубинштейн С. Л. Человек и мир: Проблемы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб.: Питер. – 2012. – 224 с..
 - 11.Холл К. Теории личности / К. Холл, Г. Линдсей. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2008. – 672 с.

6.4. Індивідуально-психологічні особливості особистості.

Проблема індивідуально-психологічних відмінностей.

Вивчення властивостей нервової системи людини як фізіологічної основи індивідуально-психологічних відмінностей.

Вчення І. П. Павлова про основні властивості нервової системи як фундаментальні нейродинамічні параметри індивідуальності.

Загальні і специфічні властивості нервової системи.

Дослідження В. М. Теплова, В. Д. Небиліцина та ін.

Поняття індивідуального стилю діяльності і психологічні прояви властивостей нервової системи у трудовій та учбовій діяльності.

6.5. Темперамент.

Поняття темпераменту.

Темперамент і тип вищої нервової діяльності.

Основні види темпераменту, їх психологічна характеристика.

Темперамент і характер.

Темперамент і індивідуальний стиль діяльності.

6.6. Характер особистості.

Типології характеру.

Історія вчення про характер.

Методи вивчення характеру.

6.7. Здібності.

Поняття про здібності, різні підходи до їх вивчення.
Структура здібностей.
Загальне і особливе в аналізі здібностей.
Біологічне і соціальне у розвитку здібностей. Співвідношення природженого і успадкованого у задатках.
Здібності та властивості ВНД.
Здібності та особистість.
Формування здібностей.
Методи вивчення здібностей.

Література до розділу 6.4., 6.5.

1. Гилева О.Б. Влияние социальных условий на структуру темперамента / О.Б. Гилева // Вопросы психологии. - 2000. - № 4. - С. 73-75.
2. Ильин Е.П. Психология индивидуальных различий / Е.П.Ильин. – СПб.: Питер. – 2010. – 704 с.
3. Кречмер Э. Строение тела и характер / Эрнст Кречмер. Пер. с немецкого. - М.: Изд-во «Академический проект». - 2015. – 328 с.
4. Мерлин В. С. Очерк интегрального исследования индивидуальности / В. С. Мерлин. – М., 1986. – 256 с.
5. Небылицын В.Д. Проблемы психологии индивидуальности : избранные психологические труды / В.Д. Небылицын. – Воронеж : НПО 'МОДЭК' ; Москва : Институт практической психологии, 2000. – 688 с.
6. Небылицын, В.Д. Основные свойства нервной системы человека / В.Д. Небылицын. - М.: Просвещение, 1966. - 384 с.
7. Павлов И.П. Общие типы высшей нервной деятельности животных и человека // Психология индивидуальных различий / Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.Я. Романова. – М.: ЧеРО, 2002. - С. 160-162.
8. Полякова О. Б. Общий психологический практикум. Сборник диагностических процедур. Часть 4. Индивидуально-психологические особенности личности. В 2 томах. Том 1. Темперамент. Характер. Книга 2 / О.Б. Полякова. – М.: НОУ ВПО Московский психолого-социальный университет, 2014. - 352 с.
9. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / Рубинштейн С.Л. – СПб: Издательство «Питер», 2000. – 712 с.: ил. – С. 483-488.
10. Русалов В.М. О природе темперамента и его месте в структуре индивидуальных свойств человека // Вопросы психологии. 1985. № 1. – С. 19-33.
11. Симонов П. В. Темперамент. Характер. Личность / П. В. Симонов, П. П. Ершов. – М. : Наука – 1984. – 161 с.
12. Теплов Б.М. Психология и психофизиология индивидуальных различий / Б.М. Теплов. Воронеж: НПО «МОДЭК», 2003. – 640 с.
13. Узнадзе Д. Н. Общая психология. / Д.Н.Узнадзе. – М.: Смысл, СПб.: Питер, 2004. – 413 с.

14. Цуканов Б.И. Время в психике человека / Б.И.Цуканов. – Одесса: Астропринт. – 1999. – 220 с.

Література до розділу 6.6.

1. Айзенк Г.Ю. Структура личности: Пер. с англ. - СПб.: Ювента, 1999. – 464 с.
2. Бурно М. Е. О характерах людей / М. Е. Бурно. – М.: Академический проект, 2016. – 640 с.
3. Ковалев А. Г. Психологические особенности человека / А. Г. Ковалев, В. Н. Мясищев – Л.: ЛГУ, 1960. –Т. 2. Характер. – Л.: ЛГУ, 1961. – 264 с.
4. Леонгард К. Акцентуированные личности // Психология индивидуальных различий / Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.Я. Романова. - М.: Изд-во ЧеРО, 2002. - С. 585 - 663.
5. Мерлин В.С. Очерк интегрального исследования индивидуальности. -М., 1986.-254 с.
6. Личко А. Е. Психопатия и акцентуация у подростков / А. Е. Личко. – М.: ИОИ. - 2016. – 336 с.
7. Мясищев В. Н. Личность и неврозы / В. Н. Мясищев. – Л.: ЛГУ. - 1960. – 426 с.

Література до розділу 6.7.

1. Ковалев, А.Г., Мясищев, В.Н. Психические особенности человека / А.Г.Ковалев, В.Н. Мясищев. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1960. – 304 с.
2. Рубинштейн, С.Л. Проблема способностей и вопросы психологической теории [Текст] / С.Л. Рубинштейн // Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии. Работы советских психологов 1946- гг. / под ред. И.И. Ильясова, В.Я. Ляудис. – М. : Изд-во МГУ, 1980. – С. 44 – 55.
3. Леонтьев, А.Н. О формировании способностей / А.Н. Леонтьев // Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии. Работы советских психологов 1946-1980 гг. / под ред. И.И. Ильясова, В.Я. Ляудис. – М. : Изд-во МГУ, 1980. – С. 35-43.
4. Теплов, Б.М. Способности и одаренность / Б.М. Теплов // Проблемы индивидуальных различий. – М. : Изд-во МГУ, 1961. - С. 9-20.
5. Артемьева Т. И. Методологические аспекты проблемы способностей. Гл. 2. / Т. И. Артемьева. М.: Наука. – 1977. – С. 48-118.
6. Бодалев А. А. О направлениях и задачах научной разработки проблемы способностей / А.А.Бодалев // Вопр. психол. – 1984. – № 1. – С. 119-124.
7. Платонов К. К. Проблемы способностей / К.К. Платонов. - М.: Наука. – 1972. - 312 с.

3. ВИМОГИ ДО РЕФЕРАТУ

Вступники до аспірантури КНЛУ подають до приймальної комісії університету разом з необхідними документами, передбаченими правилами прийому, список опублікованих наукових праць, а вступники до аспірантури, які не мають опублікованих наукових праць, відповідно до Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 1999 року за № 309, подають наукові доповіді (реферати) з обраної наукової спеціальності.

3.1. МЕТА РЕФЕРАТУ

Вступник до аспірантури готує реферат з обраної наукової спеціальності. Мета реферату – довести, що вступник володіє теоретичними і практичними знаннями, необхідними для початку досліджень, тому при написанні реферату йому необхідно продемонструвати вміння самостійного аналізу фундаментальних та прикладних наукових проблем; сформулювати та обґрунтувати вихідні наукові положення та ідеї, що будуть покладені в основу майбутнього дослідження. Виклад матеріалу не повинен обмежуватися лише описовим підходом до розкриття обраної теми, а також має відображати авторську аналітичну оцінку стану досліджуваної проблеми й власну точку зору на можливі варіанти її вирішення. У рефераті мають бути сформульовані та обґрунтовані наукові положення, що будуть покладені в основу майбутньої дисертації.

Тема реферату обирається вступником самостійно за погодженням із науковим керівником. Реферат рецензується запланованим науковим керівником. У рецензії зазначаються як позитивні сторони реферату, так і недоліки, подаються висновки щодо якості викладеного матеріалу. Оцінюється реферат за чотирибальною шкалою: “відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”. Оцінка виставляється науковим керівником спільно з екзаменаційною комісією; оцінка впливає як на допуск до вступного іспиту і на зарахування до аспірантури.

Реферат вступник повинен подати у зшитому вигляді разом з іншими документами, передбаченими правилами прийому до аспірантури.

3.2. ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ РЕФЕРАТУ

Обсяг реферату 25–40 стандартних друкованих сторінок формату А4 (вимоги до стандартної сторінки наводяться далі в п. 3.3). Реферат для вступу до аспірантури – наукова робота, яка містить систематизовану інформацію за обраною темою на основі підібраних джерел та проведеного дослідження. Реферат повинен відповідати вимогам до наукових публікацій, які регламентуються державними стандартами і нормативами України.

Загальні вимоги: логічна послідовність викладу матеріалу; переконливість аргументації; стислість і точність формулювань, які виключають можливість

неоднозначного тлумачення; обґрунтованість висновків та пропозицій щодо проведення досліджень у майбутній кандидатській дисертації.

У рефераті повинні бути відображеними: **актуальність** досліджуваної проблеми, **ступінь розробленість проблеми** у сучасній вітчизняній та зарубіжній літературі; **обґрунтування методів** дослідження; аналіз та узагальнення результатів; **новизни та практична цінність** роботи.

Структура реферату: титульний аркуш; зміст; вступ; основний текст; висновки; список використаних джерел.

Титульний аркуш є першою сторінкою реферату, і містить: найменування вищого навчального закладу, факультету, кафедри, на якій буде виконуватися майбутнє дослідження; назву роботи; прізвище, ім'я, по батькові вступника до аспірантури та його статус (магістр/спеціаліст); науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові передбачуваного наукового керівника; м. Київ та рік.

Зміст реферату подають після титульного аркуша, починаючи з нової сторінки. До змісту включають структурні елементи у такому порядку: вступ; найменування всіх розділів, підрозділів і пунктів; список використаних джерел; назви додатків; номери сторінок

Вступ починають з нової сторінки. У вступі реферату розкривають актуальність і стан наукової задачі, обґрунтування необхідності проведення дослідження.

Актуальність теми – це важливість, відповідність теми сучасним проблемам певної галузі науки, практичним завданням відповідної сфери діяльності. Для визначення актуальності достатньо стисло викласти соціальну значущість проблеми дослідження; суттєвість її значення для подальшого розвитку відповідної галузі науки, теорії чи практики; значення для створення нових напрямів певної галузі науки.

Сучасний стан досліджуваної проблеми описується коротко на основі огляду літератури, підсумовується, що саме ця тема, яка буде покладена в основу майбутнього дисертаційного дослідження, ще не була опрацьована та висвітлена у спеціальній літературі і тому потребує подальшої розробки. Зазначають провідних учених і фахівців даної галузі; розв'язані задачі; прогалини знань, що існують у даній галузі.

Мета дослідження – це кінцевий результат, на досягнення якого спрямоване дослідження. Вона реалізується через вирішення відповідних їй конкретних завдань. Формулюючи мету, не слід вживати слова «дослідження...», «вивчення...», тому що вони вказують на засіб її досягнення, а не на мету.

Завдання дослідження подаються у формі переліків: «вивчити...», «проаналізувати...», «встановити...», «з'ясувати...» та ін. Формулювати завдання слід зрозуміло, стисло, конкретно, оскільки опис їх вирішення власне і складає зміст наукової доповіді (реферату).

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і вибране для вивчення. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є *предметом дослідження*.

Основна частина реферату починається після вступу з нової сторінки. Вона може складатися з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожен розділ починають з нової сторінки, підрозділ – та тій самій сторінці. Викладаючи суть роботи, особливу увагу приділяють елементам новизни, які мають місце у рефераті. У розділах основної частини подають: огляд джерел за темою і вибір напрямів даного етапу дослідження; виклад загальної методики та основних методів досліджень; експериментальну частину й методику досліджень; аналіз тих проблем, які дістануть подальше дослідження у майбутній дисертації.

Основний зміст реферату варто починати з *аналітичного огляду використаних джерел*, в якому вступник до аспірантури окреслює основні етапи розвитку наукової думки із досліджуваної ним проблеми. Критично висвітлюючи роботи попередників, варто назвати ті питання, що залишилися невирішеними і визначити своє місце у розв'язанні проблеми. Доцільно цей розділ закінчити коротким резюме стосовно необхідності проведення досліджень з даного напрямку. Огляд використаних джерел має виявити обізнаність автора зі спеціальною літературою, його вміння систематизувати джерела, критично їх оцінювати, виокремлювати суттєве, оцінювати попередньо зроблене іншими дослідниками, визначити головне в сучасному стані проблеми. Матеріали огляду слід систематизувати в певній логічній послідовності. Тому перелік робіт та їх критичний аналіз не обов'язково подавати у хронологічному порядку. Оскільки реферат присвячується порівняно вузькій темі, огляд робіт попередників слід робити з питань саме обраної теми, а не усієї проблеми в цілому.

Обов'язковим елементом основної частини реферату є вказівка на загальні методи та методику дослідження, які є концептуальною основою майбутньої дисертації, інструментом у добуванні фактичного матеріалу та виступають необхідною умовою досягнення поставленої в роботі мети. Вступник до аспірантури має виявити рівень володіння загальнонауковими і спеціальними методами, а також означити конкретні способи досягнення наукового результату. Слід описати методи, використані під час наукового пошуку. Після цього описується хід дослідження, узагальнюються результати із коротким зазначенням того нового, що автор вносить або пропонує до розробки теми.

Висновки розташовують безпосередньо після викладу суті роботи, починаючи з нової сторінки. Це синтез накопиченої в основній частині наукової інформації, чіткий виклад головних результатів дослідження. Ця частина містить висновки автора як стосовно суті проблеми, що розглядалась у рефераті, так і стосовно тих питань, які будуть в подальшому досліджуватись у майбутньому дисертаційному дослідженні.

Список використаних джерел, який починають з нової сторінки, завершує основну частину. Використані джерела рекомендується розміщувати за алфавітом прізвищ авторів. У тексті посилання даються у квадратних дужках за номерами списку із зазначенням сторінок – наприклад, [24, с. 15]. Кількість використаних у рефераті джерел не регламентується, це залежить від теми та завдань реферату; для реферату 20–40 сторінок список джерел може містити 10–40 джерел. Не слід включати до списку ті роботи, на які немає посилань у тексті реферату, також енциклопедичні словники і науково-популярні книги. Якщо автор робить

посилання на будь-які запозичені факти або цитує праці інших авторів, то він обов'язково має зазначити їхнє джерело.

Бібліографічний опис виконується мовою оригіналу. Правила укладання списку джерел в рефераті (і в дисертаціях) визначаються державними стандартами (повна форма бібліографічного опису, що використовується у бібліотеках) і нормативами ВАК України (скорочено форма опису, що використовується у наукових текстах). У списку використаних джерел до реферату (і до дисертації) подається спрощений бібліографічний опис, який відрізняється від опису, що застосовується у каталогах бібліотек.

Зразки опису наводяться Формі №23 (частина документу “Перелік форм” (http://www.vak.org.ua/docs/documents/perelik_forms.doc), опублікованого на офіційному сайті ВАК України. Як загальний зразок оформлення списку літератури і джерел вступник до аспірантури може використовувати список літератури до цієї програми.

Додатки не є обов'язковим елементом реферату. Проте додатки підвищують рівень довіри до результатів дослідження, свідчать про їх достовірність, і вони можуть наводитися за потреби. Додатки слід починати з нової сторінки. У додатках вміщують таблиці додаткових цифрових даних; інструкції та методики, ілюстрації допоміжного характеру; додатковий перелік джерел, на які не було посилань у роботі, але які можуть викликати інтерес.

3.3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РЕФЕРАТУ

Реферат повинна бути надрукованим на принтері на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм). Роботу друкують через півтора інтервали, шрифт Times New Roman, розмір 14. Поля: верхнє і нижнє – 20 мм, Ліве – 30 мм, праве –20 мм. Абзацний відступ 1,27 см. За таких параметрів сторінки текст містить у середньому 1800 знаків на сторінці (що є умовною стандартною сторінкою) – 30 рядків по 60 знаків. 22 таких сторінки становлять один умовний авторський аркуш (40 тисяч знаків).

Окремі слова, формули, знаки, які вписують чорнилом, тушшю, пастою у надрукований текст, мають бути чорного кольору, при цьому щільність вписаного тексту має максимально наблизитись до щільності основного тексту. Виправлення повинно бути чорного кольору.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) і подальшим текстом має бути два рядки, попереднім тестом – один рядок. Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту у нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.

Текст основної частини роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти. Розділи та підрозділи роботи повинні мати заголовки. Пункти та підпункти можуть мати заголовки.

Заголовки структурних частин роботи і заголовки розділів слід розташовувати посередині рядка та друкувати великими літерами без крапки у кінці, не підкреслюючи, жирним шрифтом. Заголовки підрозділів, пунктів і

підпунктів роботи слід починати з абзацного відступу і друкувати малими літерами (крім першої великої), не підкреслюючи, без крапки у кінці, курсивом. Перенесення слів у заголовку розділу не допускається. Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою. Новий розділ та кожен структурну частину треба починати з нової сторінки.

Назви установ, організацій, фірм, програмних засобів, прізвища та інші власні назви у тексті роботи наводять мовою оригіналу.

Сторінки роботи слід нумерувати арабськими цифрами без знака №, дотримуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту роботи. Титульний аркуш (перша сторінка роботи) включають до загальної нумерації сторінок роботи, але на ньому номер сторінки не проставляють, на наступних сторінках номер сторінки зазначають у правому верхньому куті сторінки без крапки у кінці.

Не нумерують заголовки частин (не вірно писати: “1 ВСТУП” або “Розділ 6 ВИСНОВКИ”).

Цитування повинно бути повним, допускається пропуск слів, речень, абзаців без перекручення авторського тексту. Випущений текст замінюється трьома крапками. Розділовий знак, який стояв перед пропущеним знаком, не зберігається. Кожна цитата обов’язково супроводжується посиланням на джерело. При непрямому цитуванні (переказі) слід бути гранично точним у викладі думок автора і давати відповідні посилання на джерело. Посилання у тексті роботи на джерело слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад: “у працях [1–3].”. Якщо використовують посилання на конкретні факти, точки зору тощо у посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке дано посилання у роботі, наприклад [27, с. 45]. У випадку вживання непрямих цитат, тобто, коли автору наукової доповіді (реферату) не вдалося знайти оригінал цитованого твору, посилання подають у такому вигляді: [Цит. за 17, с. 214].

Ілюстративні матеріали (схеми, графіки, діаграми тощо) разом з їх назвами слід розміщувати у роботі або безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. На всі матеріали мають бути посилання у роботі. Ілюстративні матеріали, розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок роботи. Ілюстративні матеріали нумерують арабськими цифрами, наприклад: *Рис. 1.2*. Назва рисунку..... Назва рисунку вміщується під ним по центру. Номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації у цьому розділі, відокремлених крапкою. Наприклад: “Рис. 1.2” — другий рисунок першого розділу, “Рис. 2.3” – третій рисунок другому розділі.

Оформлення таблиць. Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді таблиці, яку слід розташовувати безпосередньо після тексту, в якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. Таблицю розташовують таким чином, щоб було зручно її читати без повороту переплетеного блоку роботи. Назва таблиці вміщується над нею, форматування по правому краю сторінки. Після слова “Таблиця” з великої літери зазначають її порядковий номер. Таблиці нумерують арабськими цифрами. Номер таблиці складають з номера розділу та

порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад: “Таблиця 1.2” — друга таблиця першого розділу.

Таблицю з великою кількістю рядків необхідно переносити на наступну сторінку. При поділі таблиці на частини допускається заголовки стовпців або заголовки рядків замінити відповідно номерами граф чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами у першій частині таблиці. Слово “Таблиця 1.2” та її назву вказують один раз зліва над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть: “Продовження таблиці 1.2” із зазначенням номера таблиці. Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки — з малої, якщо вони складають одне речення із заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки і підзаголовки граф вказують в однині. Слово, що повторюється в якійсь графі, можна замінити лапками, два та більше слів при першому повторенні замінюють словом “Те ж”, а далі — лапками. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то у ньому ставлять прочерк. На всі таблиці повинні бути посилання у тексті роботи.

Оформлення додатків (якщо вони є). Додатки слід оформлювати як продовження роботи на її наступних сторінках, розташовуючи додатки у порядку появи посилань на них у тексті роботи. Кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додатки повинні мати спільну з рештою роботи наскрізну нумерацію сторінок. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої повинно бути надруковане слово “Додаток” і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад: “Додаток А”, “Додаток Б” і т. д.

3. 4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕФЕРАТУ

Рецензія на реферат, яка надається передбачуваним науковим керівником майбутньої кандидатської дисертації та погоджується з членами екзаменаційної комісії з обраної наукової спеціальності, має об’єктивно оцінити, наскільки повно і глибоко використані вступником до аспірантури наукові джерела у висвітленні теми дослідження. У рецензії також оцінюють вміння автора ставити проблему, обґрунтовувати її наукове і соціальне значення, а також розуміння автором співвідношення між реальною проблемою та рівнем її концептуальності. Крім цього, оцінюють повноту авторського висвітлення використаних джерел під кутом зору тієї проблеми, яка буде покладена в основу майбутньої дисертаційної роботи, глибину порівняльного аналізу стану досліджуваної проблеми у вітчизняній та зарубіжній літературі, володіння методами збирання та інтерпретації емпіричної інформації. Також оцінюється самостійність роботи, її грамотність та оригінальність в осмисленні матеріалу; обґрунтованість поданих висновків і рекомендацій.

Оцінка за наукову доповідь (реферат) виставляється передбачуваним науковим керівником спільно з екзаменаційною комісією з обраної наукової спеціальності.

Критерії оцінки наукової доповіді (реферату):

1. Самостійність проведеного дослідження: X1;

5 балів – повна самостійність дослідження, потенціал і перспектива подальшого розвитку теми;

4 бали – робота більшою мірою самостійна, ніж запозичена з інших джерел;

3 бали – міру самостійності можна оцінити як середню;

2 бали – робота є компіляцією або плагіатом відомих думок з популярних джерел або Інтернету.

2. Актуальність та новизна роботи: X2;

5 балів – тема роботи актуальна, нова в цілому або в деяких аспектах, ще недостатньо розроблених у теоретичному або прикладному напрямках;

4 бали – актуальність та новизна теми стосуються подальшого розвитку (прикладного або теоретичного) відомого напрямку проблеми;

3 бали – тема не є новою в науковому плані;

2 бали – тема повторює старі, достатньо розроблені підходи в її вирішенні.

3. Методологія та методика проведення досліджень: X3;

5 балів – автор повною мірою володіє наявними методами й методиками проведення наукових досліджень, вміє порівнювати їх можливості, спроможний конструювати нові методи й методики;

4 бали – автор достатньою мірою володіє відомими методами й методиками, коректно застосовує їх при проведенні дослідження;

3 бали – автор поверхово знайомий із загальноприйнятими методами та методиками проведення досліджень;

2 бали – автор не знайомий з відомими методами й методиками проведення досліджень або неправильно їх застосовує.

4. Логіка, послідовність та повнота викладу матеріалу: X4;

5 балів – проблема розглянута різносторонньо та глибоко, матеріал викладений логічно та послідовно;

4 бали – не всі аспекти проблеми викладені достатньо повно, сформульовані положення не впливають логічно одне з одного;

3 бали – робота являє собою набір розрізнених, не пов'язаних між собою положень та формулювань, які поверхово розкривають суть проблеми;

2 бали – робота являє собою набір міркувань щодо проблеми, яку автор не знає і не розуміє.

5. *Обґрунтованість, теоретична та практична значущість поданих висновків та пропозицій, адекватність математичної обробки емпіричного матеріалу (якщо він є): X5;*

5 балів – висновки і пропозиції логічно впливають із викладеного матеріалу і мають теоретичну або прикладну цінність (тобто реальні до впровадження в навчальний процес, наукові дослідження або практику). Достовірність емпіричних даних забезпечена адекватною математичною статистикою;

4 бали – ступінь обґрунтованості висновків та пропозицій не завжди співпадає з викладеним матеріалом, не зовсім адекватними є використані методи математичної статистики для емпіричних даних;

3 бали – висновки та пропозиції лише деякою мірою впливають з поданого матеріалу, не мають практичної цінності, не підкріплені математичною статистикою (для емпіричних даних);

2 бали – висновки та пропозиції не пов'язані з викладеним матеріалом або їх, як таких, в роботі немає.

6. *Мовне оформлення, використання наукового апарату (граматична та стилістична вірність, цитовані джерела, бібліографія, посилання на першоджерела тощо): X6;*

5 балів – відповідає прийнятим у науковій літературі нормам в повному обсязі;

4 бали – більшістю відповідає прийнятим у науковій літературі нормам;

3 бали – відповідає прийнятим у науковій літературі нормам неповністю;

2 бали – не відповідає прийнятим у науковій літературі нормам.

Середня оцінка:

$X = (X1 + X2 + X3 + X4 + X5 + X6)$ з округленням до цілої.

4. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА ДО ІСПИТУ

1. Айзенк Г.Ю. Структура личности: Пер. с англ. - СПб.: Ювента, 1999. – 464 с.
2. Алексеев В. П. Становление человечества / В. П. Алексеев. – М., 1984. – 462 с.
3. Алексеева М. І. Мотиви навчання учнів / М. І. Алексеева. – К.: Рад. школа, 1974. – 120 с.
4. Альбуханова-Славская К. А. Деятельность и психология личности / К. А. Альбуханова-Славская. – М.: Наука. – 1980. – 335 с.
5. Альбуханова-Славская К. А. Стратегия жизни / К. А. Альбуханова-Славская. – М.: Мысль, 1991. – 299 с.
6. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания / Б. Г. Ананьев. – М.: Наука, 1977. – 379 с.
7. Ананьев Б. Г. Психология чувственного познания / Б. Г. Ананьев. – М.: Наука, 2001. – 279 с.
8. Ананьев Б. Г. Теория ощущений / Б. Г. Ананьев. – Л.: ЛГУ, 1961. – 454 с.
9. Ананьев, Б. Г. Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев. – СПб. : Питер, 2001. – 288 с.
10. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания / Б. Г. Ананьев. – М.: Наука, 1979.
11. Анастаси А. Психологическое тестирование: Т. 1, 2 / А. Анастаси. – М.: Педагогика, 1992.
12. Андреева И. Д. Методологические основы познания социальных явлений / И. Д. Андреева. – М.: Мысль, 1977. – 328 с.
13. Андреева Н. Г. Эволюционная морфология нервной системы позвоночных / Н. Г. Андреева, Д. К. Обухов. – СПб., 1991. – 293 с.
14. Анкинсон Р. Человеческая память и процессы обучения / Р. Анкинсон. – М.: Прогресс, 1980. – 528 с.
15. Анохин П. К. Принципиальные вопросы общей теории функциональных систем / П. К. Анохин. – М.: АН СССР, 1971. – 61 с.
16. Артемьева Е. Ю. Основы психологии субъективной семантики / Е. Ю. Артемьева ; под ред. И. Б. Ханиной. – М. Наука, 1999. – 350 с.
17. Артемьева О.А. Методологические проблемы психологии. – Иркутск: Изд-во ИГУ, 2013. — 105 с.
18. Асеев В. Г. Мотивация поведения и формирования личности / В. Г. Асеев. – М.: Мысль, 1976. – 158 с.
19. Асмолов А. Г. Личность как предмет психологического исследования / А.Г. Асмолов. – М., 1984. – 105 с.
20. Асмолов А. Г. Психология личности. Принципы общепсихологического анализа: учебник / А. Г. Асмолов. – М.: МГУ, 1990. – 367 с.
21. Атремова О. Ю. Личность и социальные нормы в раннепервобытной общине / О. Ю. Атремова. – М., 1987. – 197 с.
22. Баев Б. Ф. Психология внутрішнього мовлення / Б. Ф. Баев. – К.: Рад. школа, 1966. – 196 с.

23. Бардин К.В. Проблема порогов чувствительности и психофизические методы / К.В. Бардин. – Москва : Наука, 1976. – 396 с.
24. Бахур В. Т. Эмоции: плюсы и минусы / В.Т. Бахур. - М.: «Знание», 1975. - 94 с.
25. Белановский С. А. Метод фокус-групп: учебное пособие / С. А. Белановский. – М., 2001. – 280 с.
26. Беркенблит М. Фантазия и реальность / М. Беркенблит, А. Петровский. – М.: Политиздат, 1968. – 130 с.
27. Бернс Р. Развитие «Я»-концепции и воспитание / Р. Бернс. – М.: Прогресс, 1986. – 420 с.
28. Бернштейн Н. А. Очерки физиологии движений и физиологии активности / Н. А. Бернштейн. – М.: Медицина, 1966. – 344 с.
29. Бернштейн Н. А. Физиология движений и активность / Н. А. Бернштейн. – М.: Наука, 1990. – 496 с..
30. Бехтерев, В. М. Объективная психология / В. М. Бехтерев. — Москва : Издательство Юрайт, 2019. — 551 с.
31. Биологическое и социальное в развитии человека / под ред. Б. Ф. Ломова, Е. В. Шороховой. – М., 1977. – 220 с.
32. Блейхер М. В. Психологическая диагностика интеллекта и личности / М. В. Блейхер, Л. Ф. Бурлачук. – К.: Вища школа. 1979. – 142 с.
33. Бодалев А. А. Личность и общение / А. А. Бодалев. – М.: Международная педагогическая академия, 1995. – 328 с.
34. Бодалев А. А. О направлениях и задачах научной разработки проблемы способностей / А.А.Бодалев // Вопр. психол. – 1984. – № 1. – С. 119-124.
35. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте / Л. И. Божович. – СПб.: Питер, 2008. – 400 с.
36. Божович, Л.И., Славина, Л.С., Ендовицкая, Т.В. Опыт экспериментального изучения произвольного поведения / Л.И. Божович, Л.С. Славина, Т.В. Ендовицкая // Вопросы психологии. – 1976. – № 4. – С. 24-36.
37. Бойко Е. И. Механизмы умственной деятельности / Е. И. Бойко. – М. – Воронеж: Модэк, 2002. – 688 с.
38. Бондаренко А. Ф. Психологическая помощь: теория и практика / А. Ф. Бондаренко. – К.: Освіта України, 2007.-344с.
39. Бондаренко А.Ф.Язык.Культура Психотерапия. КиевЮ «Кафедра», 2012. – 364с.
40. Братко А. А. Моделирование психики / А. А. Братко. – М.: Наука, 1968. – 383 с.
41. Братусь Б.С. Психологические проблемы изучения и коррекции аномалий личности : учебно-методическое пособие для студентов факультетов психологии государственных университетов / Б.С. Братусь, И.Я. Розовский, В.Н. Цапкин. – Москва : Издательство Московского университета, 1988. – 86 с.
42. Бреслав Г. М. Психология эмоций / Г. М. Бреслав. – М.: 2007. – 541 с.
43. Брушлинский А. В. Мышление и общение / А. В. Брушлинский, В. А. Поликарпов. – Минск: БГУ, 1990. – 214 с.

44. Брушлинский А. В. Психология субъекта / А. В. Брушлинский. – М.: ИП РАН, СПб.: Алетейя, 2003. – 406 с.
45. Брушлинский А.В., Тихомиров О.К. О тенденциях развития современной психологии мышления // Национальный психологический журнал - 2013. - №2(10) - С.10-16.
46. Бургин М. С. Введение в современную точную методологию науки: Структуры систем знания / М. С. Бургин, В. И. Кузнецов. – М., 1994. – 304 с.
47. Бурлачук Л. Ф. Исследование личности в клинической психологии / Л. Ф. Бурлачук. – К.: Вища школа. 1979. – 176 с.
48. Бурлачук Л. Ф. Психодиагностика: учебник для вузов / Л. Ф. Бурлачук. – СПб.: Питер, 2003. – 352 с.
49. Бурно М. Е. О характерах людей / М. Е. Бурно. – М.: Академический проект, 2016. – 640 с.
50. Васильев И. А. Эмоции и мышление / И. А. Васильев. – М.: МГУ, 1981. – 192 с.
51. Василюк Ф. Е. Методологический анализ в психологии / Ф. Е. Василюк. – М.: Смысл, 2000. – 240 с.
52. Василюк Ф. Е. Психология переживания. Анализ преодоления критических ситуаций / Ф. Е. Василюк. – М.: МГУ, 1984. – 200 с.
53. Веккер Л. М. Психика и реальность: единая теория психических процессов / Л. М. Веккер. – М.: Смысл, 2000. – 685 с.
54. Величковский Б. М. Современная когнитивная психология / Б. М. Величковский. – М.: МГУ, 1982. – 336 с.
55. Веракса Н. Е. Методологические основы психологии / Н. Е. Веракса. – М.: Академия, 2008. – 240 с.
56. Вернадский В. И. Биосфера и ноосфера / В. И. Вернадский. – М., 1989. – 261 с.
57. Вернадский В. И. Научная мысль как планетарное явление / В. И. Вернадский. – М., 1991. – 269 с.
58. Вернадский В. И. Философские мысли натуралиста / В. И. Вернадский. – М., 1988. – 522 с.
59. Вилюнас В. К. Психологические механизмы мотивации человека / В. К. Вилюнас. М. : Изд-во МГУ, 1990. – 288 с.
60. Вилюнас В. К. Психология эмоциональных явлений / В. К. Вилюнас. – М.: МГУ, 1976.
61. Вікова психологія / за ред. Г. С. Костюка. – К.: Рад. школа, 1976. – С. 28–51.
62. Вульф М. В. Фантазия и реальность в психике ребенка. /М.В.Вульф. - Одесса, - 1926. - 96 с.
63. Выготский Л. С. Воображение и его развитие в детском возрасте: собр. соч. Т. 2. / Л. С. Выготский – М.: Педагогика, 1982. – С 436 – 454.
64. Выготский Л. С. Вопросы теории и методов психологии: собр. соч. Т.1. / Л. С. Выготский. – М., 1982. – 488 с.
65. Выготский Л. С. Мышление и речь. М.: Лабиринт, 1999. — 352 с.

66. Выготский Л. С. Проблемы воли и ее развития в детском возрасте: собр. сочинений, Т.2. / Л. С. Выготский. – М.: Педагогика, 1982. -
67. Выготский Л. С. Психология развития человека. — М.: Изд-во Смысл; Изд-во Эксмо, 2005. — 1136 с.
68. Выготский Л. С. Развитие высших психических функций / Л. С. Выготский. – М., 1965.
69. Выготский Л. С. Этюды по истории поведения / Л. С. Выготский, А. Р. Лурия. – М., 1980.
70. Гальперин П. Я. Введение в психологию / П. Я. Гальперин. – М.: МГУ, 1976. – 147 с.
71. Гальперин П. Я. Лекции по психологии: учеб. пособие для вузов / П. Я. Гальперин. – 2-е изд. – М.: КДУ, МПСИ, 2005. – 400 с.
72. Гальперин П. Я. Экспериментальное формирование внимания / П. Я. Гальперин, С. Я. Кобильническая. – М.: МГУ, 1974. – 102 с.
73. Гамезо М. Атлас по психологии / М. Гамезо, И. Л. Домашенко. – М.: Просвещение, 2003. – 272 с.
74. Гилева О.Б. Влияние социальных условий на структуру темперамента / О.Б. Гилева // Вопросы психологии. - 2000. - N 4. - С. 73-75.
75. Гиппенрейтер Ю. Б. Введение в психологию / Ю. Б. Гиппенрейтер. – М.: Когито, 2001. – 336 с.
76. Годфруа Дж. Что такое психология: в 2-х т. / Дж. Годфруа. – М.: Мир, 1996. – 496 с.
77. Головаха Е. И. Психологическое время личности / Е. И. Головаха, А. А. Кроник. – К. : Наукова думка, 1984. – 209 с.
78. Головаха Е. И. Психология человеческого взаимопонимания / Е. И. Головаха, Н. В. Панина. – К.: Политиздат, 1989. – 189 с.
79. Горелов И. Н. Соотношение вербального и невербального в коммуникативной деятельности: Исследование речевого мышления в психолингвистике / И. Н. Горелов. – М.: Наука, 1985.
80. Гражданников В. Д. Метод построения системной классификации науки / В. Д. Гражданников. – Новосибирск: Наука, 1987. – 120 с.
81. Грановская Р. М. Элементы практической психологии / Р. М. Грановская. – Л.: ЛГУ, 1984.
82. Гуманістичні орієнтири в методології психологічної науки: монографія / за ред. Г. О. Балла. – К.: Педагогічна думка, 2007. – 98 с.
83. Давыдов В. В. Виды обобщения в обучении / В. В. Давыдов. – М.: Педагогическое общество России, 2000. – 480 с.
84. Давыдов В. В. О понятии развивающего обучения : сб. статей / Сиб. ин-т развивающего обучения. –Томск : Пеленг, 1995. — 142 с.
85. Данилова Н. Н. Психофизиология: учебник для вузов / Н. Н. Данилова. – М.: Аспект Пресс, 2001. – 373 с.
86. Данилова Н. Н. Психофизиология: Учебник для вузов / Н. Н. Данилова. — М.: Аспект Пресс, 2012.—368 с.
87. Два возможных механизма восприятия речи / В. И. Галунов, В. И. Королева, Г. Г. Шургая // Психол. Журнал. – 1985. – Т. 6. – № 5. - С. 52-61.

88. Дерябин В.С. Чувства, влечения, эмоции: о психологии, психопатологии и физиологии эмоций. Опыт изложения с психофизиологической точки зрения / В. С. Дерябин. – М. : URSS. – 2015. – 222 с.
89. Детская речь: психолингвистические исследования / под ред. Т. Н. Ушакова, Н. В. Уфимцева. – М.: Персэ, 2001. – 216 с.
90. Додонов Б. И. Эмоция как ценность / Б. И. Додонов. – М.: Политиздат, 1978. – 272 с.
91. Донченко Е. А. Личность: конфликт, гармония / Е. А. Донченко, Т. М. Титаренко. – К.: Политиздат Украины. – 1987. – 175 с.
92. Дормашев Ю. Б. Психология внимания / Ю. Б. Дормашев. – М, МПСИ, 2007. – 376 с.
93. Дорфман Л. Я. Методологические основы эмпирической психологии. От понимания к технологии / Л. Я. Дорфман. – М.: Смысл, 2008.
94. Дружинин В. Н. Психология общих способностей / В. Н. Дружинин. – М.: Наука, 1994.
95. Дружинин В. Н. Экспериментальная психология : учебник / В.Н. Дружинин. – Санкт-Петербург : Питер, 2008. – 320 с.
96. Дубров А. П. Парапсихология и современное естествознание / А. П. Дубров, В. Н. Пушкин. – М., 1989. – 280 с.
97. Дубровский Д. И. Проблема идеального / Д. И. Дубровский. – М.: Наука, 1983.
98. Дубровский Д. И. Психические явления и мозг / Д. И. Дубровский. – Л., 1971. – 388 с.
99. Еникеев М. И. Юридическая психология: учебник для вузов / М. И. Еникеев. – М., 2003. – 512 с.
100. Жатсель А. Воображение / пер. с фр. О. Басанцевой. М.: ФАНР – ПРЕСС, - 2006. 144 с.
101. Ждан А.Н. История психологии от античности до наших дней. – М.: Изд-во МГУ, 1990. —367 с.
102. Жинкин Н. И. Механизмы речи / Н. И. Жинкин. – М.: АПН РСФСР. - 1958. – 378 с.
103. Забродин Ю. М. Психофизиология и психофизика / Забродин Ю. М., Лебедев А. Н. - М.: Наука, 1977. - 288 с.
104. Заїка Є.В. Пам'ять в структурі діяльності та в процесі розвитку / Є.В. Заїка – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. – 481 с.
105. Занков Л. В. Память / Л. В. Занков. – М.: Учпедгиз, 1949. – 175 с.
106. Запорожец А. В. Психология действия / А. В. Запорожец. – М.: МПСИ, Воронеж: МОДЭК, 2000. – 736 с.
107. Запорожец А. В. Развитие произвольных движений / А. В. Запорожец. – М., 1960.
108. Зейгарник Б.В. Теории личности в зарубежной психологии / Б.В. Зейгарник – М.: Книга по Требованию, 2013. – 128 с.
109. Зинченко В. П. Теоретические проблемы психологии восприятия и задачи генетического исследования // Образ и деятельность / В. П. Зинченко. — М.:

- Издательство «Институт практической психологии», Воронеж: НПО «МОДЭК», 1997. — С. 57-94.
110. Зинченко В.П., Вергилес Н.Ю. Формирование зрительного образа. - М.:МГУ, 1969.- 105 с.
111. Иванников, В.А. Психологические механизмы волевой регуляции / В.А. Иванников. – СПб.: Питер, 2006. – 208 с.
112. Игнатъев Е. И. Воображение и его роль в творческой деятельности человека / Е. И. Игнатъев. – М.: Знание, 1968. – 22 с.
113. Изард К. Э. Психология Эмоций / К. Э. Изард ; [пер. с англ.] – СПб.: Питер, 1999. – 464 с.
114. Ильенков Е. В. Диалектическая логика: очерк истории и теории / Е. В. Ильенков. – М.: МГУ, 1984
115. Ильин Е. П. Психология воли / Е. П. Ильин. – 2-е изд. – М., 2009. – 368 с.
116. Ильин Е.П. Психология индивидуальных различий / Е.П.Ильин. – СПб.: Питер. – 2010. – 704 с.
117. Ительсон Л. Б. Лекции по общей психологии / Л. Б. Ительсон. – М.: АСТ, Минск: Харвест, 2002. – 896 с.
118. Йорданов И. Наука как логическая и общественная система / И. Йорданов. – К.: Наукова думка, 1979. – 270 с.
119. Кабанова-Меллер Е.Н. Психология формирования знаний и навыков у школьников: проблема приемов умственной деятельности / Е.Н. Кабанова-Меллер. – Москва : АПН РСФСР, 1962. – 370 с.
120. Карандашев, Ю. Н. Эволюционная концепция и периодизация онтогенетического развития. Бельско- Бяла: Издательство Ю. Н. Карандашева, 2013 – 110 с.
121. Карелин А. Большая энциклопедия психологических тестов. – М.: Эксмо, 2007. — 416 с.
122. Келле В. Ж. Наука как компонент социальной системы / В. Ж. Келле. – М., 1973.
123. Киященко Н. К. Мозг и память / Н. К. Киященко и др.. – М.: МГУ, 1975. – 217 с.
124. Ковалев А. Г. Психологические особенности человека / А. Г. Ковалев, В. Н. Мясищев – Л.: ЛГУ, 1960. –Т. 2. Характер. – Л.: ЛГУ, 1961. – 264 с.
125. Ковалев А. Г. Психология литературного творчества / А. Г. Ковалев. – Л.: ЛГУ, 1960.- 136 с.
126. Когнитивная психология: Гл. Речевой онтогенез / под ред. В. Н. Дружинина, Д. В. Ушакова. – М.: Персэ, 2002. – С. 407-420.
127. Козлов В.В. Психотехнологии измененных состояний сознания. Методы и техники. – М.: Изд-во Института психотерапии, 2005. — 544 с.
128. Кольцова В. А. Теоретико-методологические основы истории психологи / В. А. Кольцова. – М.: ИПРАН, 2004. – 416 с.
129. Кон И. С. Открытие «Я»: историко-психологический этюд / И. С. Кон // Новый мир. — 1977. – № 8. – С. 176-195.
130. Копнин П. В. Диалектика как логика и теория познания / П. В. Копнин. – М., 1973. – 463 с.

131. Корнилов К. Естественно-научные предпосылки психологии / К. Корнилов. – М.: МПСИ; Воронеж: Издательство НПО "МОДЭК", 1999. – 496 с.
132. Корнилова Т. В. Методологические основы психологии / Т. В. Корнилова, С. Д. Смирнов. – СПб.: Питер, 2008. – 320 с.
133. Корнилова Т. В. Экспериментальная психология: Теория и методы: учебник для вузов / Т. В. Корнилова. – М.: Аспект Пресс, 2002. – 318 с.
134. Корнилова Т.В. Смирнов С.Д. Методологические основы психологии. – СПб.: Питер, 2006. – 320 с.
135. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психологічний розвиток особистості / Г. С. Костюк. – К., 1989. – 608 с.
136. Кравцов Г.Г. Онтогенез воли / Г.Г. Кравцов // Вестник РГГУ. – 2012. – № 15. – С. 29-41. 9. Иванников, В.А. Формирование побуждения к действию / В.А. Иванников // Вопросы психологии. – 1985. – № 3. – С. 113-123.
137. Кравченко С. М. Екологічна етика і психологія людини / С. М. Кравченко, М. В. Костицький. – Львів, 1992. – 240 с.
138. Кречмер Э. Строение тела и характер / Эрнст Кречмер. Пер. с немецкого. - М.: Изд-во «Академический проект». - 2015. – 328 с.
139. Крысько В. Г. Этническая психология: учебн. пособие для студ. высш. учебн. заведений / В. Г. Крысько. – М.: Изд. центр «Академия», 2002. – 320 с.
140. Кульчицкая Е. И. Воспитание чувств детей в семье / Е. И. Кульчицкая. – К.: Рад. Школа, 1983. – 120 с.
141. Кульчицька О. І. Виховання почуттів дитини / О. І. Кульчицька. – К.: Знання, 1981. – 31 с.
142. Лабунская В. А. Невербальное поведение. Социально-перцептивный подход / В. А. Лабунская. – Ростов-на-Дону: Изд-во Ростовского ун-та, 1986. – 136 с.
143. Ладыгина-Котс Н. Н. Конструктивная и орудийная деятельность обезьян (шимпанзе) / Н. Н. Ладыгина-Котс – М., 1959. – 368 с.
144. Лебединський М. С. Введение в медицинскую психологию / М. С. Лебединський, В. Н. Мясищев. – Л., 1966. – 430 с.
145. Левин К. Динамическая психология / К. Левин. – М.: Смысл, 2001. – 572 с.
146. Лекторский В. А. Субъект. Объект. Познание / В. А. Лекторский. – М., 1988.
147. Леонгард К. Акцентуированные личности // Психология индивидуальных различий / Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.Я. Романова. - М.: Изд-во ЧеРО, 2002. - С. 585 - 663.
148. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М. : Смысл, Академия, 2005. – 352 с.
149. Леонтьев А. Н. Лекции по общей психологии: учеб. пособие для вузов / А. Н. Леонтьев ; [под ред. Д. А. Леонтьева, Е. Е. Соколова]. – М.: Смысл, 2001. – 511 с.
150. Леонтьев А. Н. О механизме чувственного отражения. Проблемы развития психики / А. Н. Леонтьев. – М.: МГУ, 1981.

151. Леонтьев А. Н. Общая психология. Тексты: в 3 т. / А. Н. Леонтьев ; [отв. ред. В. В. Петухов]. – 2-е изд. – М., 2001. – . – Т. I. Введение. – М., 2001.
152. Леонтьев А. Н. Проблемы развития психики / А. Н. Леонтьев. – М.: МГУ, 1981. - 584 с.
153. Леонтьев А. Н. Современная психология: сборник / А. Н. Леонтьев. – М.: МГУ, 1983.
154. Леонтьев А.Н. О формировании способностей / А.Н. Леонтьев // Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии. Работы советских психологов 1946-1980 гг. / под ред. И.И. Ильева, В.Я. Ляудис. – М. : Изд-во МГУ, 1980. – С. 35-43.
155. Либин А. В. Дифференциальная психология: на пересечении европейских, российских и американских традиций / А. В. Либин. – 2-е изд. – М.: Смысл, 2000. – 549 с.
156. Линдсей П., Норман Д. Переработка информации у человека. / П. Линдсей, Д.Норман М.: Мир, 1974. - 546 с.
157. Личко А. Е. Психопатия и акцентуация у подростков / А. Е. Личко. – М.: ИОИ. - 2016. – 336 с.
158. Ломов Б. Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии / Б. Ф. Ломов. – М.: Наука, 1984. – 444 с.
159. Лурия А. Р. Нарушения памяти при локальных поражениях мозга : Нейропсихология памяти / А.Р. Лурия. – Москва : Педагогика, 1974. – 312 с.
160. Лурия А. Р. Внимание и память / А. Р. Лурия. – М.: МГУ, 1975. – 106 с.
161. Лурия А. Р. Маленькая книжка о большой памяти / А. Р. Лурия – М.: Книга по Требованию, 2013. – 88 с.
162. Лурия А. Р. Об историческом развитии познавательных процессов / А. Р. Лурия. – М.: МГУ, 1974. – 172 с.
163. Лурия А. Р. Основы нейропсихологии / А. Р. Лурия. – М.: МГУ, 1973. – 341 с.
164. Лурия А. Р. Эволюционное введение в психологию / А. Р. Лурия. – М.: МГУ, 1975. – 105 с.
165. Лурия А.Р. Лекции по общей психологии . – СПб.: Питер, 2004. – 320 с.
166. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посіб. / 3-тє вид., випр. - К.: Вища шк., 2004. – 487 с.
167. Мазилев В. А. Теория и метод в психологии: Период становления психологии как самостоятельной науки / В. А. Мазилев. – Ярославль, 1998. – 356 с.
168. Макарушкина, М.А., Эйдман, Е.В., Иванникова, В.Л. Проблема воли в зарубежной психологии / М.А. Макарушкина, Е.В. Эйдман, В.Л. Иванникова // Вопросы психологии. – 1988. – № 3. – С. 145-153.
169. Маланов С. В. Методологические и теоретические основы психологии / С. В. Маланов. – М.: МПСИ, НПО, «МОДЭК», 2005. – 336 с.
170. Марцинковская Т. Д. История психологии / Т. Д. Марцинковская, А. В. Юрвич. – М., 2008. – 413 с.

171. Марцинковская, Т. Д. Общая психология: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений, обуч. по спец. специальностям / Т. Д. Марцинковская – М. : Академия, 2010. – 381 с.
172. Матюшкин А. М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении // Хрестоматия по педагогической психологии / Сост. А. И. Красило, А. П. Новгородцева. — М.: Междунар. пед. акад., 1995. – С. 312-326.
173. Мельников В. М. Введение в экспериментальную психологию личности / В. М. Мельников, М. Т. Ямпольский. – М.: Мысль, 1985.
174. Мерлин В. С. Очерк интегрального исследования индивидуальности / В. С. Мерлин. – М., 1986. – 256 с.
175. Методология инженерной психологии, психология труда и управления / под ред. Б. Ф. Ломова, В. Ф. Венда. – М.: Наука, 1981. – 285 с.
176. Методы психологической диагностики и коррекции в клинике / М. М. Кабанов, А. Е. Личко, В. М. Смирнов. – М.: Медицина, 1983. – 312 с.
177. Михайличенко В. Е. Психология развития личности : Монография / В. Е. Михайличенко – Х. : НГУ «ХПИ», 2015. – 388 с.
178. Моргун В. Ф. Проблема периодизации развития личности в психологии / В. Ф. Моргун, Н. Е. Ткачева. – М., 1984. – 84 с.
179. Мышление: процесс, деятельность, общение / отв. ред. А. В. Брушлинский. – М.: Наука, 1982. – 286 с.
180. Мясищев В. Н. Личность и неврозы / В. Н. Мясищев. – Л.: ЛГУ. - 1960. – 426 с.
181. Небылицын В. Д. Проблемы психологии индивидуальности / В. Д. Небылицын. – М.: ИПСИ; Воронеж: НПО МОДЭК, 2000. – 682 с.
182. Небылицын, В.Д. Основные свойства нервной системы человека / В.Д. Небылицын. - М.: Просвещение, 1966. - 384 с.
183. Нейрофизиологические механизмы внимания / под ред. Е. Д. Хомской. – М.: МГУ, 1979.
184. Нельсон-Джоунс Р. Теория и практика консультирования / Р. Нельсон-Джоунс. – СПб., 2000. – 464 с.
185. Нечаев А. П. Экспериментально-психологическое исследование детей дошкольного возраста. В кн.: Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии (1918-1945) / А. П. Нечаев. – М.: МГУ, 1980.
186. Новиков А.М., Новиков Д.А. Методология научного исследования. – М.: Либроком, 2010. — 280 .
187. Носенко Э. Л. Эмоциональные состояния и речь / Э. Л. Носенко. – К.: Вища школа. - 1981. – 216 с.
188. Обуховский К. Психология влечений человека / К. Обуховский. – М.: Прогресс, 1972. – 248 с.
189. Ойшензихт В. А. Воля и волеизъявление / В. А. Ойшензихт. – Душанбе, 1983. – 256 с.
190. Основные направления исследования психологии мышления в капиталистических странах. – М., 1966. – 300 с.

191. Осорина М. В. Секретный мир детей в пространстве мира взрослых / М. В. Осорина. – 3-е изд. – СПб.: Речь, 2007. – 276 с.
192. Павлов И. П. Мозг и психика: избранные психологические труды / И. П. Павлов. – М.: Московский психолого-социальный институт, 2008. – 360 с.
193. Павлов И.П. Общие типы высшей нервной деятельности животных и человека // Психология индивидуальных различий / Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.Я. Романова. – М.: ЧеРО, 2002. - С. 160-162.
194. Память и мышление / П.П. Блонский. – Издание 2-е. – Москва : Издательство ЛКИ : URSS, 2007. – 208 с.
195. Петренко В. Ф. Основы психосемантики / В. Ф. Петренко. – СПб.: Питер, 2005. - 480 с.
196. Петровский А. В. Психология: учеб. для вузов / А. В. Петровский, М. Г. Ярошевский. – 2-е изд. – М.: Изд. центр «Академия», 2000. – 512 с.
197. Петровский А.В. Возможности и пути построения общепсихологической теории личности / А.В.Петровский // Вопросы психологии. – 1983. – № 4. – С. 57-66.
198. Петровский А.В. Личность с позиций системного подхода / А.В.Петровский // Вопросы психологии. – 1981. – № 1. – С. 57-76.
199. Петровский А.В., Петровский В.А. Индивид и его потребность быть личностью / А.В. Петровский, В.А.Петровский // Вопр. философии. - 1982. - № 3. - С. 44.-53.
200. Платонов К. К. Методологические проблемы медицинской психологии / К. К. Платонов. – М.: Медицина, 1977. – 95 с.
201. Платонов К. К. О системе психологии / К. К. Платонов. – М.: Мысль, 1972. – 216 с.
202. Платонов К. К. Проблемы способностей / К.К. Платонов. - М.: Наука. – 1972. - 312 с.
203. Платонов К. К. Структура и развитие личности / К. К. Платонов. – М.: Наука, 1986. – 256 с.
204. Познание, речь, язык // Когнитивные исследования: сборник научных трудов / под ред. В.Д. Соловьева. – [М.], 2006. – Вып. 1. – С. 13–28.
205. Полякова О. Б. Общий психологический практикум. Сборник диагностических процедур. Часть 4. Индивидуально-психологические особенности личности. В 2 томах. Том 1. Темперамент. Характер. Книга 2 / О.Б. Полякова. – М.: НОУ ВПО Московский психолого-социальный университет, 2014. - 352 с.
206. Пономарев Я. А. Психология творчества / Я. А. Пономарев. –М.: Издательство "Наука", 1976. – 304 с.
207. Поршнев Б. Ф. О начале человеческой истории / Б. Ф. Поршнев. – М.: Мысль, 1999. – 487с .
208. Прибрам К. Языки мозга: экспериментальные парадоксы и принципы нейрпсихологии. / К. Прибрам. – Пер. с англ. М.: URSS, 2010. – 464 с.
209. Проблемы психологии личности. – М.: Наука, 1982. – 246 с.
210. Психологическая диагностика. Проблемы и исследования / под ред. К. М. Гуревича. – М.: Педагогика, 1981. – 232 с.

211. Психологические исследования общения. – М.: Наука, 1985. – 344 с.
212. Психология XXI века: Психология речи и языка. Психолингвистика: учебник для вузов. Гл. 3.8. / под ред. В. Н. Дружинина. – М., 2003. – С. 353–396.
213. Психология высших когнитивных процессов / под ред. Т. Н. Ушакова, Н. И. Чуприкова. – М.: Персэ, 2003.
214. Психология личности и образ жизни / [отв. ред. Н. Е. Шорохова.] – М., 1987. – 219 с.
215. Психология личности: Тексты / под ред. Ю. Б. Гиппенрейтера, А. А. Пузыря. – М., 1982. – 287 с.
216. Психология ощущений и восприятия / под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Книжный дом "ЧеРо", 2002. – 352 с.
217. Психология ощущений и восприятия. Хрестоматия / под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, М. Б. Михалевской. – М.: ЧеРо; МПСИ. – 2002. – 629 с.
218. Психология памяти / под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, В. Я. Романова. – Москва: ЧеРо, 2000. — 816 с
219. Психология памяти: традиции и современность : монография / Е. В. Заика, Е. Ф. Иванова, И. М. Мельник и др. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2013. – 288 с.
220. Психология эмоций. Тексты / под ред. В. К. Вилюнаса, Ю. Б. Гиппенрейтер. – М.: МГУ, 1984. – 288 с.
221. Психология: Учебник для сред. школы / Б.М. Теплов. – М.: Концептуал, 2019, 2020. – 255 с.
222. Психофизиология: учебник для вузов / под ред. Ю. И. Александрова ; 2-е изд. – СПб.: Питер, 2003. – 496 с.
223. Райгородский Д.Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты. – Учебное пособие / Под ред. Д.Я. Райгородского. – Самара: Бахрах-М, 2001. – 672 с.
224. Ратанова Т. А. Субъективное шкалирование и объективные физиологические реакции человека / Т. А. Ратанова. – М.: Педагогика, 1990. – 216 с.
225. Роменець В. А. Історія психології епохи Відродження / В. А. Роменець. – К.: Вища школа, 1988. – 488 с.
226. Роменець В. А. Історія психології епохи Просвітництва / В. А. Роменець. – К.: Вища школа, 1993. 568 с.
227. Роменець В. А. Фантазія. Пізнання. Творчість. / В. А. Роменець. – К.: Наукова думка, 1965. – 151 с.
228. Рубинштейн С. Л. Бытие и сознание / С. Л. Рубинштейн. – М., 1957. – 331 с.
229. Рубинштейн С. Л. О мышлении и путях его исследования / С. Л. Рубинштейн. – М.: АН СССР, 1968. – 145 с.
230. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб., 2002. – 720 с.

231. Рубинштейн С. Л. Пути и принципы развития психологии / С. Л. Рубинштейн. – М., 1959. – 354 с.
232. Рубинштейн С. Л. Человек и мир: Проблемы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб.: Питер. – 2012. – 224 с..
233. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / Рубинштейн С.Л. – СПб: Издательство «Питер», 2000. – 712 с.: ил. – С. 483-488.
234. Рубинштейн С.Л. Проблема способностей и вопросы психологической теории [Текст] / С.Л. Рубинштейн // Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии. Работы советских психологов 1946- гг. / под ред. И.И. Ильясова, В.Я. Ляудис. – М. : Изд-во МГУ, 1980. – С. 44 – 55.
235. Румянцева И. М. Психология речи и лингвопедагогическая психология / И. М. Румянцева. – М.: Perse, 2004. – 320 с.
236. Русалов В.М. О природе темперамента и его месте в структуре индивидуальных свойств человека // Вопросы психологии. 1985. № 1. – С. 19-33.
237. Самоукина Н. В. Психология профессиональной деятельности / Н. В. Самоукина. – СПб.: Питер, 2003. – 224 с.
238. Сартр Ж. Воображаемое (феноменологическая психология воображения) / Ж. Сартр. – СПб.: Наука, 2001. – 319 с.
239. Северцев А. Н. Эволюция и психика: Т. 3. / А. Н. Северцев. – М., 1945. – 278 с.
240. Селиванов, В.И. Избранные психологические произведения: Воля, ее развитие и воспитание / В.И. Селиванов. – Рязань: Изд-во Рязан. гос. пед. ин-та, 1992. – 406 с.
241. Сеченов М. И. Рефлексы головного мозга / М. И. Сеченов. – М.: Наука, 1989.
242. Сидоренко Е. В. Методы математической обработки в психологии / Е. В. Сидоренко. – СПб., 2001. – 350 с.
243. Симонов П. В. Темперамент. Характер. Личность / П. В. Симонов, П. П. Ершов. – М. : Наука – 1984. – 161 с.
244. Синица І. О. Психологія усної мови / І. О. Синица. – К.: Рад. школа, 1974.
245. Скоробогатов В. Феномен воображения: философия для педагогики и психологии / В. Скоробогатов. – СПб., 2002. – 183 с.
246. Скороходова О. И. Слишком темно и невыносимо тихо. Как я воспринимаю, представляю и понимаю окружающий мир / Ольга Скороходова. — Москва : Родина, 2019. — 432 с.
247. Славская К. А. Мысль в действии / К. А. Славская. – М.: Политиздат. - 1968. – 208 с.
248. Смирнов А. А. Проблемы психологии памяти / А. А. Смирнов. – М.: Педагогика, 1974.
249. Смирнов С. Д. Психология образа: проблема активности психического отражения / С. Д. Смирнов. – М.: МГУ, 1985. - 231 с.
250. Соколов А. Н. Внутренняя речь и мышление / А. Н. Соколов. – М.: URSS. - 2007. - 256 с.

251. Соколов Е. Н. Механизмы памяти / Е. Н. Соколов. – М.: Просвещение, 1966. – 423 с.
252. Спиркин А. Т. Происхождение сознания / А. Т. Спиркин. – М., 1960. – 472 с.
253. Столин В. В. Самосознание личности / В. В. Столин. – М. : Изд-во МГУ. – 1983. – 284 с.
254. Теоретические проблемы возрастной психолингвистики: сборник «Онтогенез речевой деятельности: норма и патология». – М.: Прометей, 2005. – С. 64–71.
255. Теплов Б. М. Об объективном методе в психологии / Б. М. Теплов. – М.: АПН РСФСР, 1952. – 47 с.
256. Теплов Б.М. Психология и психофизиология индивидуальных различий / Б.М. Теплов. Воронеж: НПО «МОДЭК», 2003. – 640 с.
257. Теплов, Б.М. Способности и одаренность / Б.М. Теплов // Проблемы индивидуальных различий. – М. : Изд-во МГУ, 1961. - С. 9-20.
258. Тихомиров О. К. Психология мышления / О. К. Тихомиров. – М.: Академия, 2005. – 288 с.
259. Тихомиров О.К. Лекции по психологии. – М.: Юрайт, 2008. 589 с.
260. Тихомиров О. К. Понятия и принципы общей психологии / О. К. Тихомиров. – М.: МГУ, 1992. – 85 с.
261. Тихомиров О. К. Структура мыслительной деятельности человека / О. К. Тихомиров. – М.: МГУ, 1969. -304 с.
262. Тихомиров О.К. Психология мышления : учебное пособие для студентов вузов / О.К. Тихомиров.– Москва : Академия, 2005. – 288 с.
263. Толстова Ю. Н. Анализ социологических данных. Методология, дескриптивная статистика, изучение связей между номинальными признаками / Ю. Н. Толстова. – М., 2000. – 352 с.
264. Толстых А. Возрасты жизни / А. Толстых. – М., 1988. – 223 с.
265. Традиции и перспективы деятельностного подхода в психологии: школа А.Н. Леонтьева / Под ред. А. Е. Войскунского, А. Н. Ждан и О. К. Тихомирова. М.: Изд-во Смысл, 1999. - 429 с.
266. Узнадзе Д. Н. Общая психология. / Д.Н.Узнадзе. – М.: Смысл, СПб.: Питер, 2004. – 413 с.
267. Узнадзе Д. Н. Психология установки / Д. Н. Узнадзе. – СПб.: Питер, 2001. – 414 с.
268. Узнадзе, Д.Н. Психологические исследования / Д.Н. Узнадзе. – М., 1966. – 231 с. 5. Выготский, Л.С. Собрание сочинений в 6 т. Т. 3, 5 / Л.С. Выготский. – М., 1983.
269. Утлик Э.П. Психология личности / Э. П. Утлик. – М.: Академия, 2013. – 320 с.
270. Фаликман М.В. Общая психология в 7-ми томах. Том 4: Внимание. — М.: Академия, 2006. — 453с.
271. Фельдштейн Д. И. Психология развития личности в онтогенезе / Д. И. Фельдштейн. – М., 1989. – 206 с.

272. Фестингер Л. Теория когнитивного диссонанса / Л. Фестингер. – СПб.: Ювента, 1999. – 320 с.
273. Философия и методология науки / под ред. В. И. Купцова. – М.: Аспект-Пресс, 1996. – 551 с.
274. Холл К. Теории личности / К. Холл, Г. Линдсей. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2008. – 672 с.
275. Хомская Е. Д. Мозг и активация / Е. Д. Хомская. – М.: МГУ, 1972. – 381с.
276. Хомская Е.Д. Нейропсихология. 4-е издание. — СПб.: Питер, 2005г. – 496с.
277. Хрестоматия по общей психологии. Психология внимания / под ред. А. Н. Леонтьева, А. А. Пузыря, В. Я. Романова. – М.: МГУ, 1976. – 295 с.
278. Хрестоматия по общей психологии. Психология мышления. – М.: МГУ, 1981.- 400 с.
279. Цуканов Б.И. Время в психике человека / Б.И.Цуканов. – Одесса: Астропринт. – 1999. – 220 с.
280. Чуприкова Н. И. Психика и сознание как функция мозга / Н. И. Чуприкова. – М.: Наука, 1985. – 101 с.
281. Чуприкова Н. И. Психология умственного развития. Принцип дифференциации / Н. И. Чуприкова. – М.: Столетие, 1997 – 480 с.
282. Шабельников В.К. История психологии. Психология души: Учебник для вузов –М.: Академический проект; Мир, 2011. –391 с.
283. Шадриков В. Д. Проблемы системогенеза профессиональной деятельности / В. Д. Шадриков. – М.: Наука, 1988. – 185 с.
284. Шапошникова В. И. Биоритмы – часы здоровья / В. И. Шапошникова. – М.: Сов. Спорт, 1991. – 63 с.
285. Шмелев А. Г. Психодиагностика личностных черт / А. Г. Шмелев. – СПб.: Речь. 2002. – 480 с.
286. Шорохова Е. В. Проблемы сознания философии и естествознания / Е. В. Шорохова. – М., 1961. – 364 с.
287. Шостак В. І. Природа наших відчуттів / В. І. Шостак. – К.: Рад школа, 1989. – 127 с.
288. Шульц Д. П. История современной психологии / Д. П. Шульц, С. Э. Шульц. – М., 2008.
289. Эльконин Д. Б. Психология игры. – Издание второе. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 360 с.
290. Языковое сознание и принципы его исследования: Сб. "Языковое сознание: содержание и функционирование". XI международный симпозиум по психолингвистике и теории коммуникации / Ред. Е.Ф.Тарасов. – М., 2000.
291. Якобсон Р. О. В поисках сущности языка // Введение в языкознание: хрестоматия / сост. А В. Блинов и др. М.: Академический Проект, 2005. С. 26-44.
292. Ярошевский М. Г. История психологии / М. Г. Ярошевский. – 3-е изд. – М.: Мысль, 2001.